

56/139, 068

DYPLOMACJA DAWNEJ POLSKI

ilustracja archiwalna

W DZIALE

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

na Powszechnej Wystawie Krajowej

w Poznaniu w roku 1929

opracował Józef Siemieński

DIPLOMATIE DE L'ANCIENNE POLOGNE

présentée

en reproductions des actes des archives

EXPOSÉES DANS LA SECTION

DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

à l'Exposition Générale Polonaise

à Poznań en 1929

par Joseph Siemieński

561/39. 068.

DYPLOMACJA DAWNEJ POLSKI

ilustracja archiwalna

W DZIALE

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

na Powszechnej Wystawie Krajowej

w Poznaniu w roku 1929

opracował Józef Siemieński

DIPLOMATIE DE L'ANCIENNE POLOGNE

présentée

en reproductions des actes des archives

EXPOSÉES DANS LA SECTION

DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

à l'Exposition Générale Polonaise

à Poznań en 1929

par Joseph Siemieński

DYPLOMACJA DAWNEJ POLSKI

ilustracja archiwalna

W DZIALE

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

na Powszechnej Wystawie Krajowej

w Poznaniu w roku 1929

opracował Józef Siemieński

DIPLOMATIE DE L'ANCIENNE POLOGNE

présentée

en reproductions des actes des archives

EXPOSÉES DANS LA SECTION

DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

à l'Exposition Générale Polonaise

à Poznań en 1929

par Joseph Siemieński

327 i 43 (438)

Drukarnia Wł. Łazarzkiego, Warszawa, Złota 7—9
1929

WYDANO Z DUBLETÓW
Biblioteki Naczelnej

2898/3

*P*an Minister Spraw Zagranicznych wezwalmnie, abym dostarczył na Powszechną Wystawę Krajową do Poznania eksponatów archiwalnych, świadczących o dawnych tradycjach polskiej dyplomacji. Odpowiedziałem planem działu „Dyplomacja dawnej Polski”, działu, który niniejsze wydawnictwo powtarza w całości.

Zadanie swoje zrozumiałem w ten sposób, że 1. mam dać widzowi wystawowemu pojęcie o dawności, zasięgu, tendencjach i poziomie dyplomacji dawnej Rzeczypospolitej, 2. mam to wszystko wykonać przy pomocy materiału archiwalnego. Inaczej mówiąc, mam wyłożyć treść obfitą a natury subtelnej nie z katedry, ani z kart książki, jeno wypowiadając się — niczem w nowoczesnym piśmie ilustrowanym — wyłącznie przez wizerunki dokumentów, objaśnionych napisami zaledwie paru-wierszowemi.

Trudności te niechaj skłonią widza i czytelnika ku prośbie niżej podpisanego: aby zechciał to, na co patrzy, uważać za ilustrację i korzystać zeń jak z ilustracji — t. j. z odbicia charakterystycznej strony czy części wysnuć pojęcie o całości.

Dokumenty, wybrane w liczbie kilkudziesięciu z wielotysięcznych zbiorów, mają tylko uprzytamniać fakty zasadnicze, charakteryzować strony czołowe tych zjawisk, które się składają na istotę rzeczy.

Proszę wreszcie o zwrócenie uwagi na okoliczność, że nasze ilustracje podzielone są na grupy, nazwane tablicami, inaczej mówiąc, że nie pojedyncze obrazy, jeno ich mniejsze lub większe grupy objaśniają fakty historyczne,

*I*nvité par M. le Ministre des Affaires Étrangères à envoyer à l'Exposition Générale Polonaise de Poznań des pièces d'archives, attestant les anciennes traditions de la diplomatie polonaise, je me suis empressé de lui communiquer un plan de la section de la „Diplomatie de l'ancienne Pologne”, dont la présente publication est la reproduction intégrale.

Je me suis proposé 1) de donner au visiteur de l'Exposition une idée de l'ancienneté, de l'extension, des tendances et du niveau de la diplomatie de l'ancienne République, 2) de réaliser ce projet à l'aide des matériaux tirés des archives — d'exposer un ensemble abondant et de nature subtile non „ex cathedra”, ni non plus sous forme de livre, mais s'exprimant — à l'instar d'un illustré moderne — par la reproduction des documents expliqués par des inscriptions de quelques lignes à peine.

D'où, le visiteur et le lecteur veuillent se rendre bien compte que ce qu'ils ont sous les yeux n'est qu'une illustration, c'est-à-dire se former une conception de l'ensemble d'après telle ou telle page ou tel fragment caractéristique.

Les documents au nombre de quelques dizaines choisis parmi des milliers de pièces n'ont pour but que de rappeler des faits essentiels, de caractériser les points capitaux des phénomènes dont s'est formée l'essence même des choses.

Qu'on veuille bien aussi remarquer que nos illustrations sont divisées en groupes, appelés tableaux, que ce ne sont pas des figures par unités mais bien leurs groupes qu'illustrent les faits historiques inscrits en tête de chacun des groupes d'images.

wypisane na Wystawie ponad — tutaj zaś na czele każdej grupy obrazów.

Zasiąg dyplomacji polskiej wykreśliłem na mapce, gdzie — podkreślam — wymienieni są tylko władcy, których stosunki z Polską pozostawiły ślady w postaci dokumentów. Część tych władców (oznaczonych strzałkami, skierowanymi ku środkowi Rzeczypospolitej) została pozyskana z czasem przez dyplomację polską w charakterze lenników, część znalazła się w granicach Rzeczypospolitej dzięki unjom. Jest to zjawisko najważniejsze i najbardziej znamienne w historii Polski, jedyne państwa na świecie, które powiększyło kilkakrotnie swój obszar nie drogą podboju, lecz przez dobrowolne akcesy do wspólnej odtąd Rzeczypospolitej. Taka bowiem była siła przyciągania ustroju Rzeczypospolitej — tak krytykowanego w epoce porzecznej. Unjom zawdzięcza Polska nie tylko najświetniejszy okres swej potęgi, nie tylko ustalenie się żywiołu polskiego na słabo zaludnionych obszarach wschodnich, ale dzięki nim jedynie mogła zanieść daleko na północ i wschód cywilizację zachodnią.

Wreszcie metody dyplomacji polskiej zostały zobrazowane: 1) w średniowieczu przez dokumenty pergaminowe, 2) w czasach nowożytnych przez księgi kancelarii królewskiej, 3) od połowy XVIII wieku przez różnorodne akta ministerjów wówczas zreformowanych. Całość jest uwieńczona kartą tytułową publikacji naukowej polskiej z połowy XVIII wieku, gdzie się znajdują wydrukowane prawie wyłącznie dokumenty, dotyczące spraw zagranicznych, zebrane z Archiwum Koronnego i z ksiąg kancelaryj królewskich, koronnej i litewskiej.

J'ai noté l'extension de la diplomatie polonaise sur une carte où — je le souligne — ne figurent que les souverains dont les rapports avec la Pologne ont laissé des traces dans les documents des archives. Une partie de ces souverains (désignés par des flèches dirigées vers le centre de la République) ont été acquis par la diplomatie polonaise en qualité de vassaux, quelques autres se sont trouvés dans les limites de la République grâce à des unions. C'est là le phénomène le plus important et le plus caractéristique de l'histoire de la Pologne, le seul État au monde qui ait agrandi son territoire non par la conquête mais bien par une libre adhésion à la République désormais commune. Car telle était la force attractive de son régime, si critiqué après les partages. C'est à ces unions que la Pologne fut redevable de la plus brillante période de sa puissance, de l'établissement des Polonais dans les régions peu peuplées de l'est. Ce sont elles encore qui lui permirent de porter fort loin vers le nord et l'orient la civilisation occidentale.

Enfin les méthodes de la diplomatie polonaise sont illustrées: 1) au Moyen-âge par des diplômes 2) aux temps modernes par des registres de chancellerie, 3) à partir de la moitié du XVIIIe s. par des actes des ministères alors reformés. Le tout est couronné par le frontispice d'une publication scientifique du milieu du XVIIIe s. où se trouvent imprimés des documents à peu près exclusivement touchant les affaires étrangères, recueillis aux Archives de la Couronne ou dans les registres des Chancelleries Royales, de la Couronne et de la Lithuanie.

Muszę jeszcze nadmienić, że nie wyzyskałem, jakby należało, całego bogactwa archiwów polskich. Brakło mi czasu do podjęcia rozległych poszukiwań. Wybrałem tylko to, co w swoim czasie uderzyło mnie, jako charakterystyczne, o czym pamiętałem, że jest napewno. Z wielkim żalem musiałem się wyrzec przedstawienia choćby po jednym egzemplarzu każdego typu opraw i opublikowania dokumentów iluminowanych w reprodukcjach barwnych. Odwołuję się do wyobraźni czytelnika i widza i ufam, że pozwoli mu ona odtworzyć obraz skarbów tak bogatych i tak godnych uwagi, zawartych w archiwach dyplomacji polskiej.

Dokumenty, służące tu za ilustracje, wybrane są niemal wyłącznie z zasobów Archiwum Głównego, kilka tylko pochodzi z Muzeum XX Czartoryskich, jeden z Archiwum Kapituły Krakowskiej. Winienem najszczersze podziękowanie Ks. Prof. Dr. Janowi Fijałkowi, Prof. Dr. Józefowi Kallenbachowi oraz Dr. Karolowi Buczkowi.

Zdjęcia wystawione w powiększeniach a w części zużytkowane w tem wydawnictwie wykonał ks. prałat Antoni Kwiatkowski. Przy poszukiwaniach odpowiednich dokumentów korzystałem głównie z pomocy P. Adolfa Mystowskiego, kustosa i Dr. Jadwigi Karwasińskiej archiwistki w Archiwum Głównem, przy wydawnictwie ze współudziału P. Adama Stebelskiego.

Je ferai encore observer que je n'ai pas mis à profit toutes les richesses des archives polonaises. Le temps me faisait défaut pour me livrer à d'amples recherches. J'ai fait choix seulement de ce dont je me souvenais comme éminemment caractéristique. A mon grand regret j'ai dû renoncer à montrer, ne fut-ce qu'un seul exemplaire de chaque type de reliure, renoncer aussi à publier les documents à enluminures en reproductions colorées. Je fais donc appel à l'imagination du lecteur et du spectateur, et j'espère qu'elle l'aidera à se faire une image des trésors si abondants et si remarquables que renferment les archives de la diplomatie polonaise.

J'ai recueilli les matériaux nécessaires presque exclusivement dans les Archives Centrales d'État. Quelques documents à peine proviennent du Musée Czartoryski et un des Archives du Chapitre de Cracovie. Je suis profondément reconnaissant à M. l'abbé Prof. Dr. Jean Fijałek, au M. le Prof. Joseph Kallenbach, et au M. le Dr. Charles Buczek.

Les photographies ont été exécutées pour l'Exposition par M. le Prélat Antoine Kwiatkowski. Une partie de ces photographies a pu être directement utilisée dans ce catalogue. Pour le choix des documents j'ai bénéficié du concours de MM. Adolphe Mystowski conservateur, Dr. Hédvige Karwasińska et Adam Stebelski archivistes des Archives Centrales d'État.

J. S.

Najdawniejsze dokumenty,
stwierdzające prawa Polski (traktaty i t. p.),
czyli Archiwum Koronne,
przechowywane były w skarbcu państwowym
na zamku Wawelskim w Krakowie.

Les plus anciens documents,
attestant les droits de la Pologne (traités, etc.),
c'est - à - dire les Archives de la Couronne,
étaient conservées au trésor de l'État au
Château du Wawel à Cracovie.

*Następuje tablica pierwsza z trzema ilustracjami.
Suit le tableau 1 avec trois illustrations*

Objaśnienie do ilustracji 1 z tablicy 1.

Archiwum Koronne było inwentaryzowane kilkakrotnie. Inwentarze podają treści dokumentów w skróceniu.

Pierwsza przedstawiona tu obok karta działu dokumentów brandenburskich inwentarza Kromerowskiego opiewa:

1365 r. Marchja Brandenburska. Hrabiowie na Drezdenku (nad Notecią, niem. Driesen) oświadczają, że wzyż wymieniony gród oraz Santok należą z pradawna do Królestwa Polskiego. Składany jest z nich hołd Królowi Kazimierzowi (Wielkiemu). Dan w Krakowie pod czterema pieczęciami.

1402 r. Drezdenko gród poddaje Ulryk dziedzic Władysławowi (Jagielle) Królowi i Królestwu Polskiemu i hołd z tego tytułu składa. (Trzyma go) na tych warunkach, że jeżeli Ulryk nie pozostawi potomstwa, gród przejdzie na Króla...

Nowa Marchja zastawiona Władysławowi Królowi Polskiemu przez Zygmunta Króla Węgierskiego za pośrednictwem Scibora ze Sciborzyc hrabiego na Bratisławie za 10.000 grzywien polskich... Pod czterema pieczęciami... Roku 1402.

Légende de l'illustration 1 tableau 1.

Les Archives de la Couronne ont été plusieurs fois inventoriées.

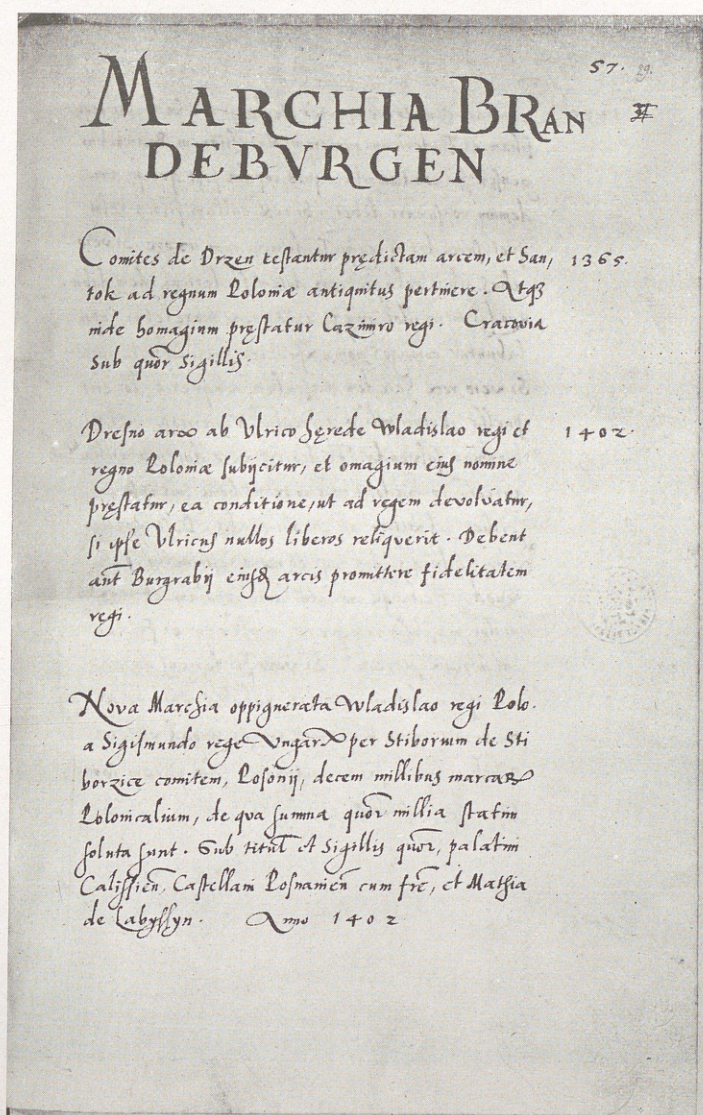
Les inventaires donnent le sommaire des documents.

Nous reproduisons ci-contre la première page de la série des documents brandebourgeois de l'inventaire de Kromer, dont voici le texte:

1365. Marche de Brandebourg. Les Comtes de Drezdenko (sur la Noteć, en allemand Driesen) déclarent que cette ville, de même que Santok, appartiennent depuis les temps les plus anciens au Royaume de Pologne. Il en est rendu hommage au roi Casimir (le Grand). Donné à Cracovie, sous quatre sceaux.

1402. Ulrich héritier de la ville de Drezdenko reconnaît la suzeraineté du roi Ladislas (Jagellon) et du Royaume de Pologne sur cette ville et à ce titre lui rend hommage. Si Ulrich meurt sans postérité, la ville passera au roi.

La Nouvelle Marche est donnée en gage à Ladislas, roi de Pologne, par Sigismond, roi de Hongrie, par l'entremise de Scibor de Sciborzyce, comte de Bratislaw, pour 10.000 marcs polonaises — sous quatre sceaux. 1402.

Karta 57-ma najstarszego szczegółowego inwentarza
Archiwum Koronnego krakowskiego. Sporządził go
Marcin Kromer, historyk, w r. 1551.

Feuille 57 du plus ancien inventaire détaillé des
Archives de la Couronne, conservées à Cracovie. Inven-
taire dressé par l'historien Martin Kromer (1551).

I N D E X

Omnium quæ hōc Volumine continentur

LITERÆ seu PRIVILEGIA. Foliō.

<i>Regni Polonia .</i>	<i>1. —</i>
<i>Magni Ducatūs Lithvania. .</i>	<i>10. —</i>
<i>Rēginales.</i>	<i>15. —</i>
<i>Pontificales.</i>	<i>20. —</i>
<i>Imperatorum Romanorum. .</i>	<i>36</i>
<i>Austria.</i>	<i>38</i>
<i>Bavaria.</i>	<i>41</i>
<i>Hungaria.</i>	<i>44</i>
<i>Bessarabia seu Transylvania. .</i>	<i>54.</i>
<i>Bohemia.</i>	<i>55.</i>
<i>Germania & prapue Brunsvici. .</i>	<i>58.</i>
<i>Silesia.</i>	<i>60.</i>
<i>Prussia.</i>	<i>69</i>
<i>Brandenburgenses</i>	<i>105.</i>
<i>Svetia.</i>	<i>110.</i>
<i>Dania.</i>	<i>111.</i>
<i>Saxonia.</i>	<i>112.</i>

Karta z indeksu ostatniego inwentarza Archiwum Koronnego z r. 1730. Służył do rewindykacji Archiwum z Moskwy w r. 1923. Wywiozł je był Suworow wraz po wzięciu Warszawy w r. 1794.

Feuille de l'index du dernier inventaire des Archives de la Couronne (1730). Cet inventaire a servi en 1923 à revendiquer ces Archives que Souwarow avait emportées de Varsovie à Moscou en 1794, après la prise de Varsovie.

Archiwa Koronne zawierają dokumenty wystawiane przez długi szereg władców. Strzałki oznaczają późniejszych lenników Polski.

Państwa objęte granicą Rzeczypospolitej weszły w jej skład brzez unje.

*Les Archives de la Couronne renferment des documents
provenant de nombreux souverains.*

Les flèches désignent des princes devenus ensuite vassaux de la Pologne.

*Les États qu'embrasse la frontière de la République
de Pologne y sont entrés en vertu d'unions.*

Dokument hołdowniczy wojewody moldawskiego
z r. 1393 dla Jagietty i Jadwigi.

Acte hommagial du voyévode de Moldavie (1393),
présenté au roi Ladislas Jagellon et à la reine Hedvige.

Dokument hołdowniczy wojewody besarabskiego
z r. 1396 dla Jagiełły i Jadwigi.

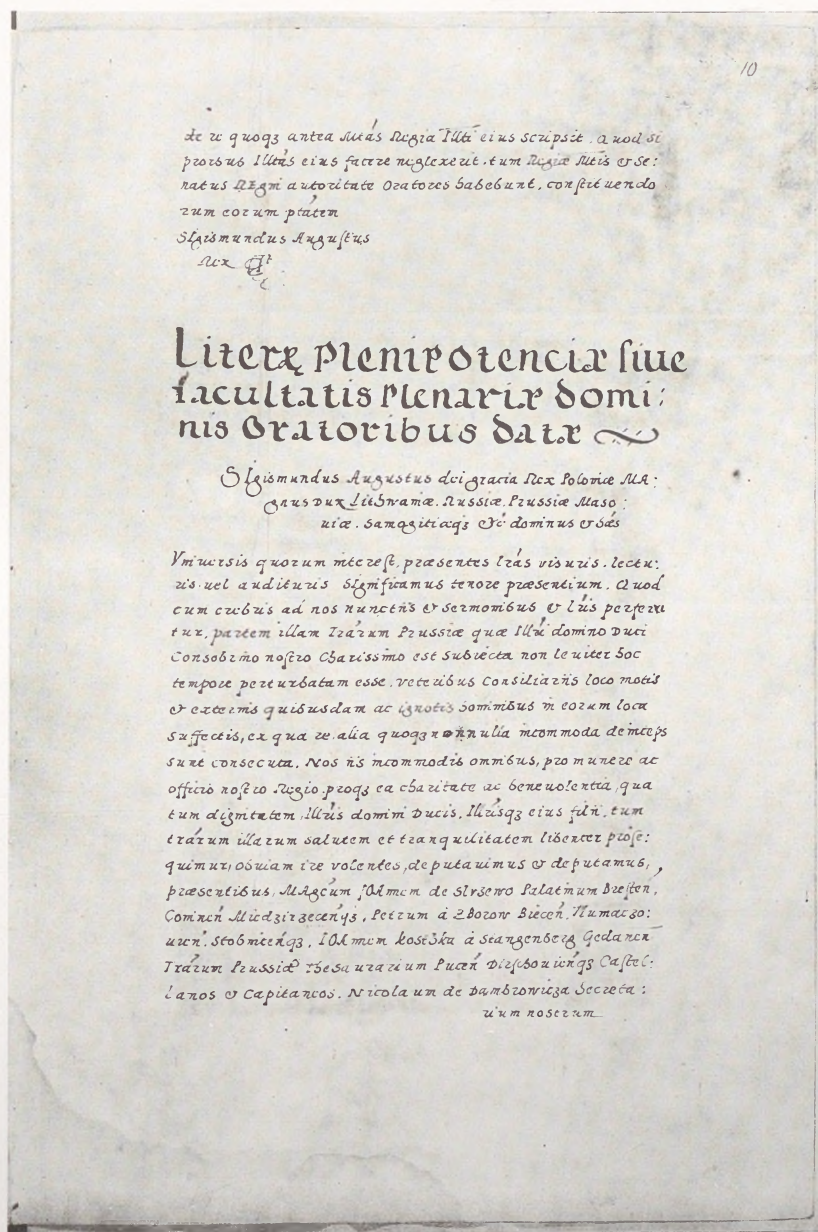
Acte hommagial du voyévode de Bessarabie (1396),
présenté au roi Ladislas Jagellon et à la reine Hedvige.

Tłumaczenie zasadniczego ustępu od „Quod... partem illam...” z ilustracji 3 tablicy 2:

Ponieważ... ta część Ziemi Pruskich, które podlegają Jaśnie Oświeconemu Księżu siostrzeńcowi naszemu najdroższemu, niemało temi czasy są zaburzone, ... My z urzędu i z obowiązku Naszego Królewskiego... wyznaczaliśmy i wyznaczamy niniejszem Wielmożnego Jana ze Służewa wojewodę brzeskiego... Piotra ze Zborowa kasztelana bieckiego i Jana Kostkę Stangenberga kasztelana gdańskiego podskarbiego Ziemi Pruskich (królewskich)... Mikołaja z Dąbrowicy sekretarza naszego, posłów, komisarzy i przedstawicieli naszych, którzy... chcemy aby byli opatrzeni zupełną mocą... do zbadania wszystkich przyczyn tego zaburzenia, takowych... przy współudziale stanów tych ziem zahamowania, ... sporów pomiędzy rozróżnionymi uciszenia, praw i zwyczajów nowych, przeciwko pokojowi tych ziem, albo ku szkodzie jakiegokolwiek naszej i państw naszych zaprowadzonych zniesienia, ... sejm, jeżeli zajdzie potrzeba, zwołania i poprowadzenia, buntowników ukrócenia...

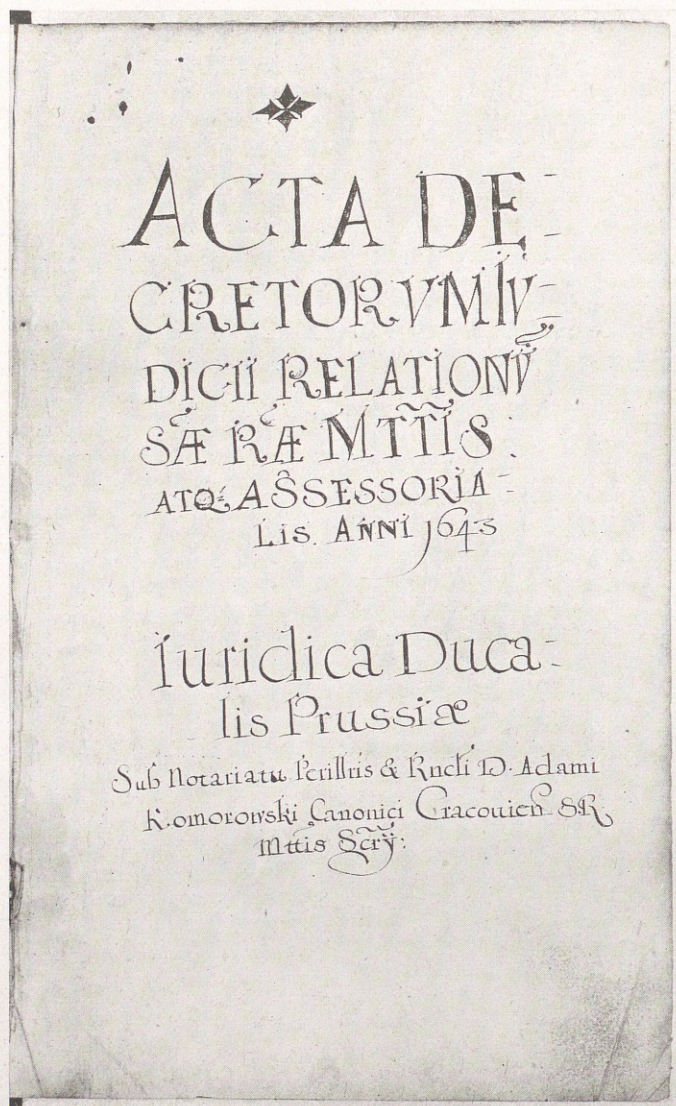
Traduction du passage essentiel à partir de „Quod... partem illam...” de l'illustration 3 du tableau 2:

Puisque cette partie des terres de Prusse qui est soumise à l'illustre Duc notre très cher neveu, a été fortement troublée en ces temps... Nous, selon notre office et selon notre devoir Royal, avons nommé et nommons par les présentes les Seigneurs Jean de Służewo, voyévode de Brześć..., Pierre de Zborów, castellan de Biecz, Jean Kostka de Stangenberg, castellan de Gdańsk (Dantzig), trésorier des terres de Prusse, ... Nicolas de Dąbrowica notre secrétaire, nos envoyés, commissaires et représentants, lesquels.. nous voulons qu'ils soient munis du plein pouvoir.. de rechercher toutes les causes de ces troubles, de les réprimer avec la coopération des états de ces terres... d'apaiser les différends entre les adversaires... d'abolir les droits et coutumes introduites nouvellement contre la paix de ces territoires, ou préjudiciables à nous et à nos États... de convoquer, si besoin en est, la diète et de la diriger, de calmer les rebelles...

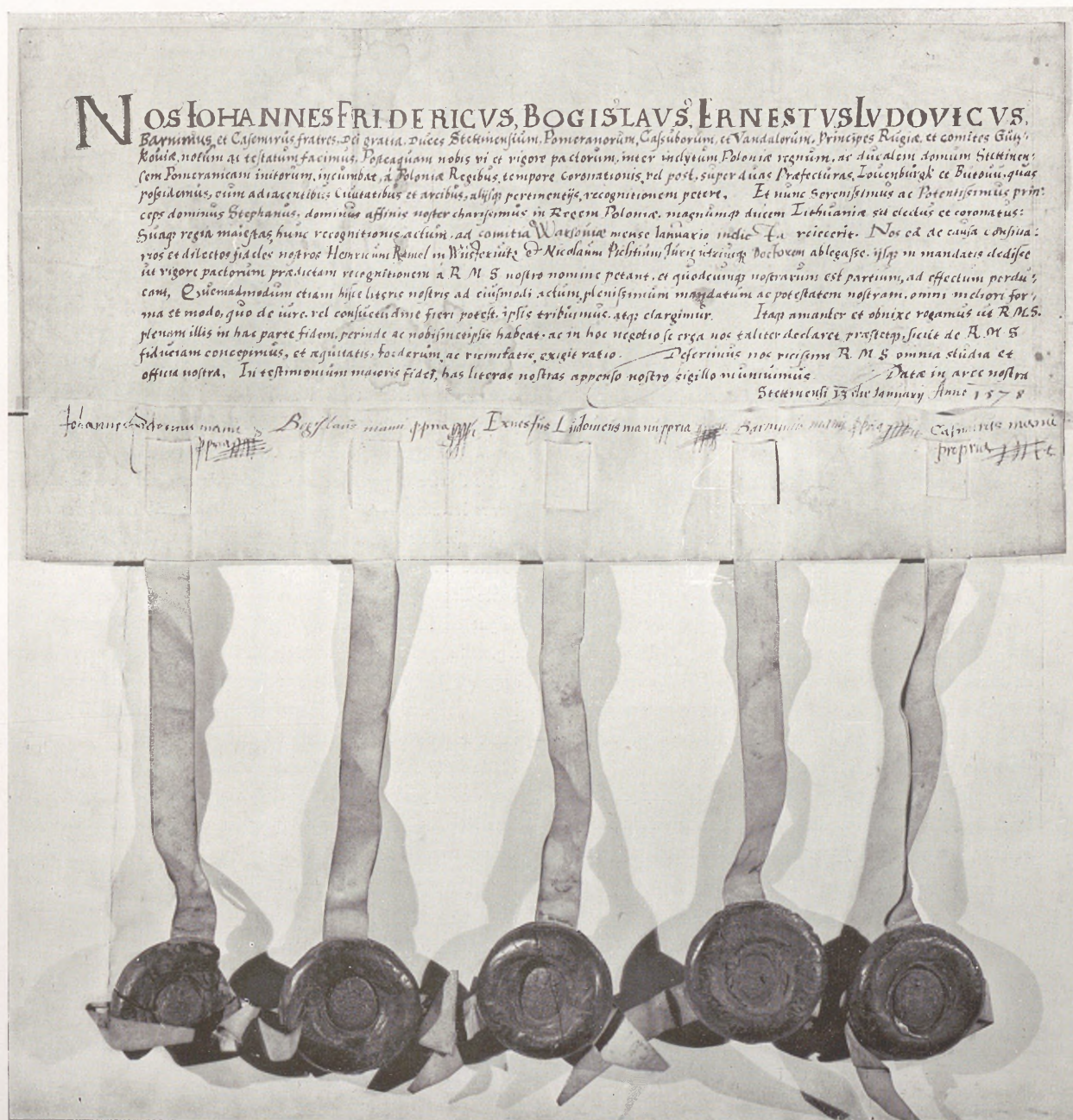
Karta z księgi Metryki Koronnej z pełnomocnictwem
Zygmunta Augusta dla komisarzy powołanych do pa-
cyfikacji Prus Książęcych, wstrząśniętych anarchją.
R. 1566.

Feuille du registre de la chancellerie royale de la Cou-
ronne avec le plein pouvoir délivré par Sigismond
Auguste aux commissaires chargés de la pacification
de la Prusse Ducale, en proie à l'anarchie. 1566.

Karta tytułowa księgi sądów królewskich polskich
z wyrokami z apelacji od sądów książęcych pruskich.

Frontispice du registre des sentences du roi de Po-
logne, en appel des jugements rendus par le Duc
de Prusse.

Książęta pomorscy proszą króla Stefana Batorego
 o potwierdzenie lenna na Lemborku (Lauenburg)
 i Byłowie. R. 1578.

Les ducs de Poméranie prient le roi Stefan Batory de
 leur confirmer les fiefs de Lembork (Lauenburg) et
 de Byłow. 1578.

Tłumaczenie ustępu od „Erat is thronus” z ilustracji 6 tablicy 2:

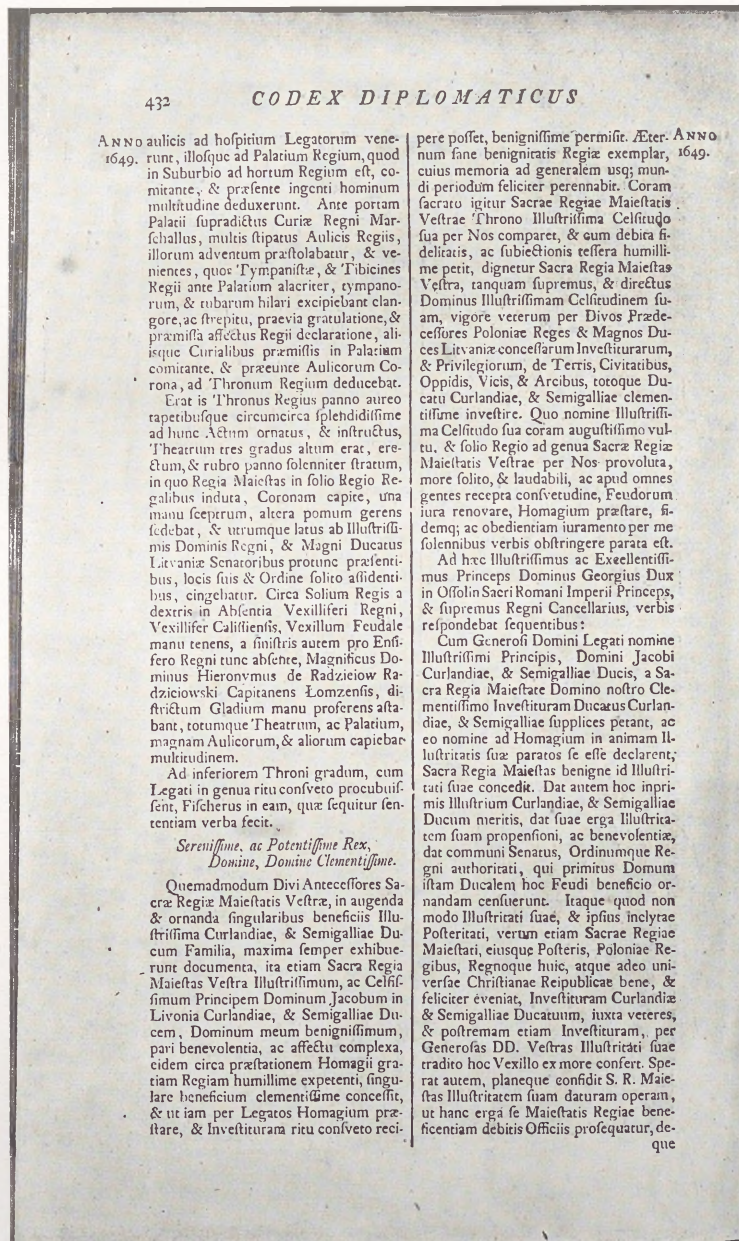
Był ten tron królewski suknem złotem i arasami wokół najwspanialej na ten akt przybrany i ustawiony, podium o trzech stopniach wzniesione i czerwonym suknem uroczyście zasłane, na którym Król Jego Mość na krześle królewskim, w insygnia przybrany, w koronie na głowie, z berłem w jednej ręce, z jabłkiem w drugiej, siedział, z boków obu przez Jaśnie Wielmożnych Panów Senatorów Królestwa i Wielkiego Księstwa Litewskiego, naówczas obecnych, na miejscach i porządkiem zwykłym siedzących, otoczony. Pobok krzesła królewskiego po prawicy w nieobecności Chorążego Koronnego stał Chorąży Kaliski, trzymając w rękę chorągiew lenną, po lewicy zaś za nieobecnego Miecznika Koronnego Wielmożny Pan Hieronim z Radziejowa Radziejowski starosta Łomżyński dzierżąc w rękę miecz dobyty, całe zaś podium wielką dworzan i innych mieściło mnogość.

Przy najniższym tronu stopniu gdy posłowie (książęta kurlandzkiego) na kolana wedle zwykłego ceremonjału padli. Fischer (pierwszy poseł) przemówił w słowa następujące..

Traduction du passage à partir de „Erat is Thronus” de l'illustration 6 du tableau 2:

Ce trône royal était pour cet acte décoré de drap d'or et de magnifiques tapisseries tout autour, on avait dressé une estrade avec trois marches couvertes de drap de pourpre, et sur le trône royal était assis S. M. le roi, avec ses insignes, la couronne en tête, le sceptre d'une main et de l'autre la pomme, entouré des deux côtés de Messieurs les Sénateurs du Royaume et du Grand Duché de Lithuanie alors présents, siégeant aux places et dans l'ordre habituels. A côté du trône royal, à droite, en l'absence du Porte-Enseigne de la Couronne, se tenait le Porte-Enseigne de Kalisz, tenant en main la bannière feudataire, à gauche, en l'absence du Porte-Glaive de la Couronne, le seigneur Jérôme de Radziejów Radziejowski, Staroste de Łomża, tenant en main le glaive nu, et sur l'estrade il y avait encore foule de courtisans et autres.

Est lorsque selon le cérémonial habituel, les envoyés (du duc de Courlande) furent tombés à genoux sur le degré inférieur du trône, Fischer (premier envoyé) s'exprima en ces termes...

Karta z wydawnictwa Dogiela, *Codex Diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lituaniae* (Vilnae MDCCLIX), z urzędowym opisem herbu złożonego przez zastępców księcia kurlandzkiego Jakóba królowi Janowi Kazimierzowi r. 1649.

Feuille du recueil de Dogiel, *Codex Diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lituaniae* (Vilnae MDCCLIX), avec la description officielle de l'hommage rendu par les représentants de Jacques, duc de Courlande, au roi Jean Casimir, en 1649.

Polska rozrosła się przez dobrowolne akcesy sąsiednich krajów
do wspólnej Rzeczypospolitej

La Pologne s'est agrandie par la libre accession de pays voisins
à la République commune

Objaśnienie do ilustracyj 1—8 tablicy 3.

Zagrożona przez Krzyżaków z jednej,

przez Moskwę z drugiej strony —

Litwa łączy się z Polską.

Zrazu w jej imieniu występuje Wielki Książę i jego lennicy.

Później pod wpływem Polski feodalizm litewski zanika
i na sejmie lubelskim 1569 zasady wiecznego związku polsko-litewskiego
ustala przedstawicielstwo społeczeństw polskiego z jednej
i litewskiego z drugiej strony.

Légende des illustrations 1—8 du tableau 3.

Menacée d'une part par les Chevaliers Teutoniques

et de l'autre par la Moscovie,

la Lithuanie s'unit à la Pologne.

D'abord au nom de la Lithuanie c'est le Grand Duc et ses vassaux qui agissent.

Plus tard, sous l'influence de la Pologne, le féodalisme lithuanien disparaît

et à la diète de Lublin, en 1569, les principes perpétuels

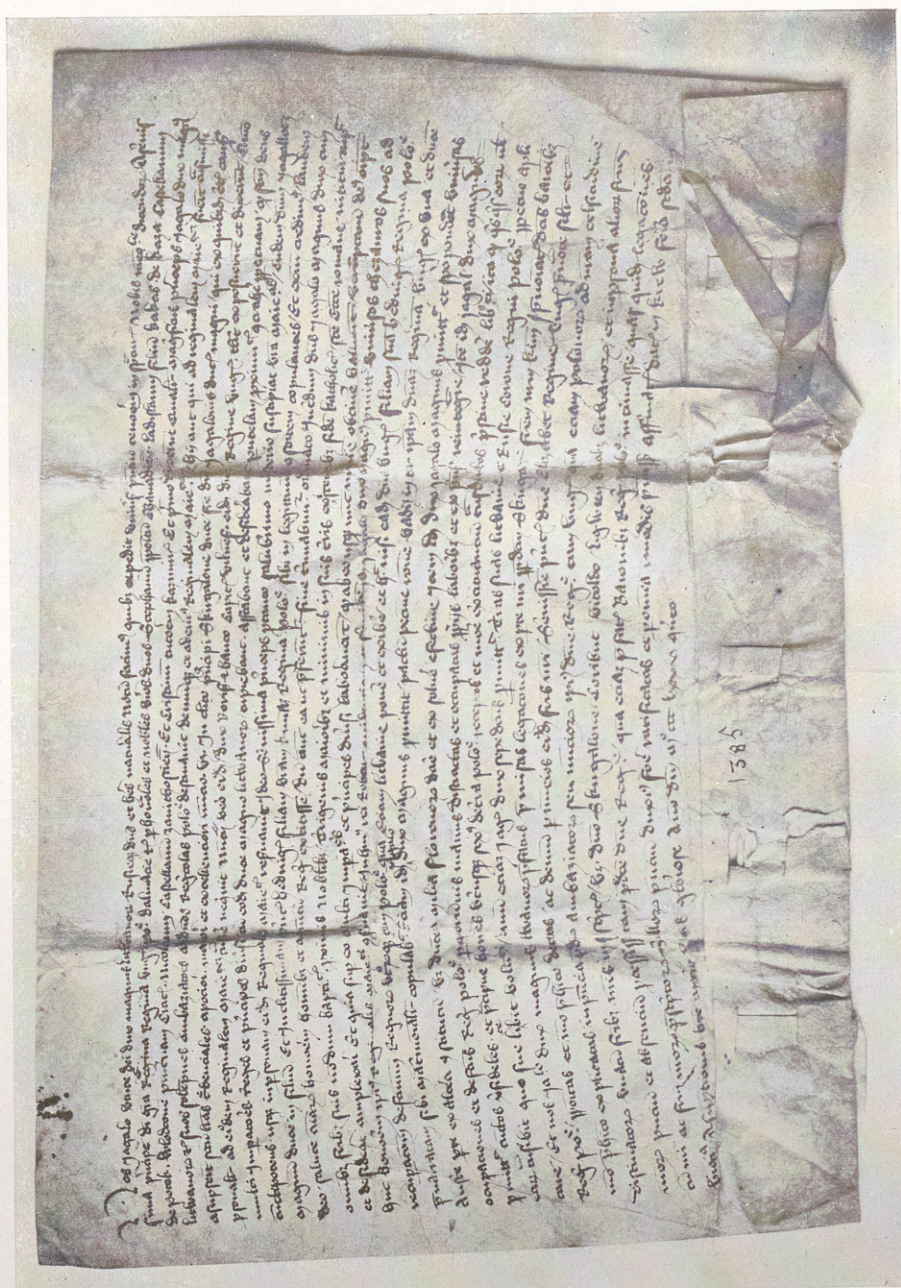
de l'union polono-lithuanienne

sont établis par les représentants des deux nations,

de la Pologne et de la Lithuanie.

*Następują ilustracje 1—8 dotyczące rozwoju
unji polsko-litewskiej.*

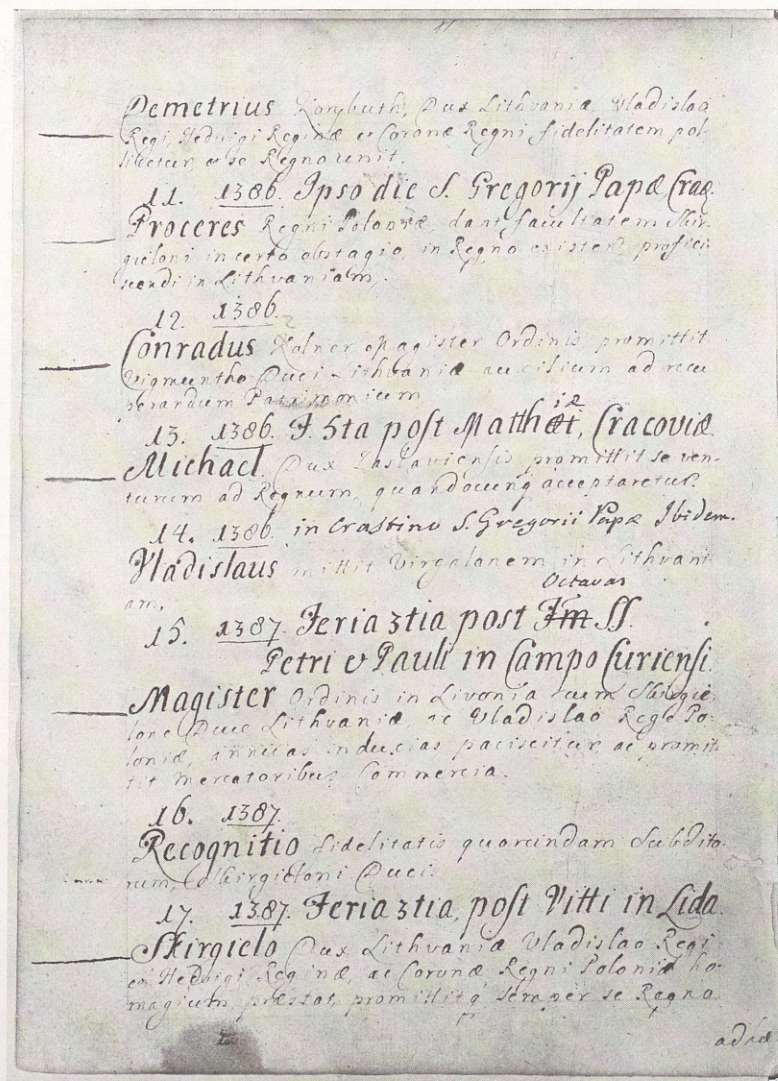
*Suivent les illustrations 1 à 8 concernant le
développement de l'union polono-lithuanienne.*

Jagiello włącza swoje państwo do Korony Polskiej. Dan
w Krewie r. 1385.

Jagellon rattache son État à la Couronne de Pologne.
Donné à Krewa, en 1385.

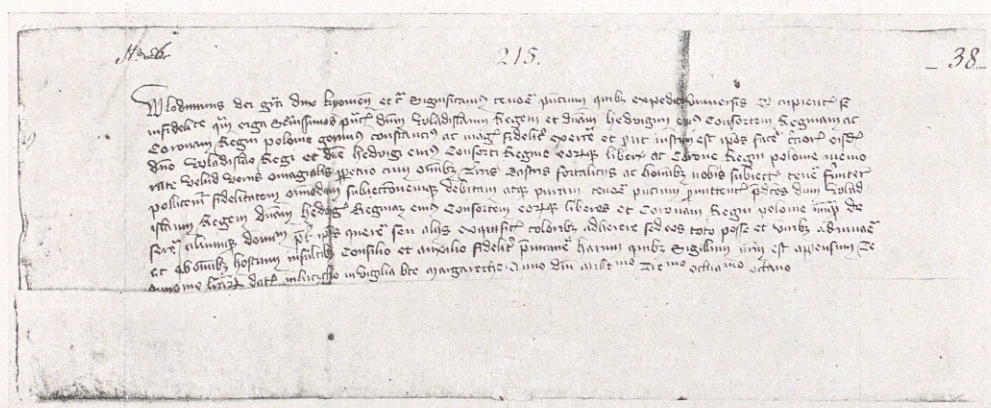
Książęta litewscy składają przysięgę wierności Królom i Koronie Polskiej. Karta inwentarza Archiwum Koronnego ze skrótami dokumentów hołdowniczych r. 1386 i 1387.

Les ducs lithuaniens prêtent le serment de fidélité au Roi et à la Couronne de Pologne. Feuille de l'inventaire des Archives de la Couronne avec le sommaire des documents d'hommage. 1386 et 1387.

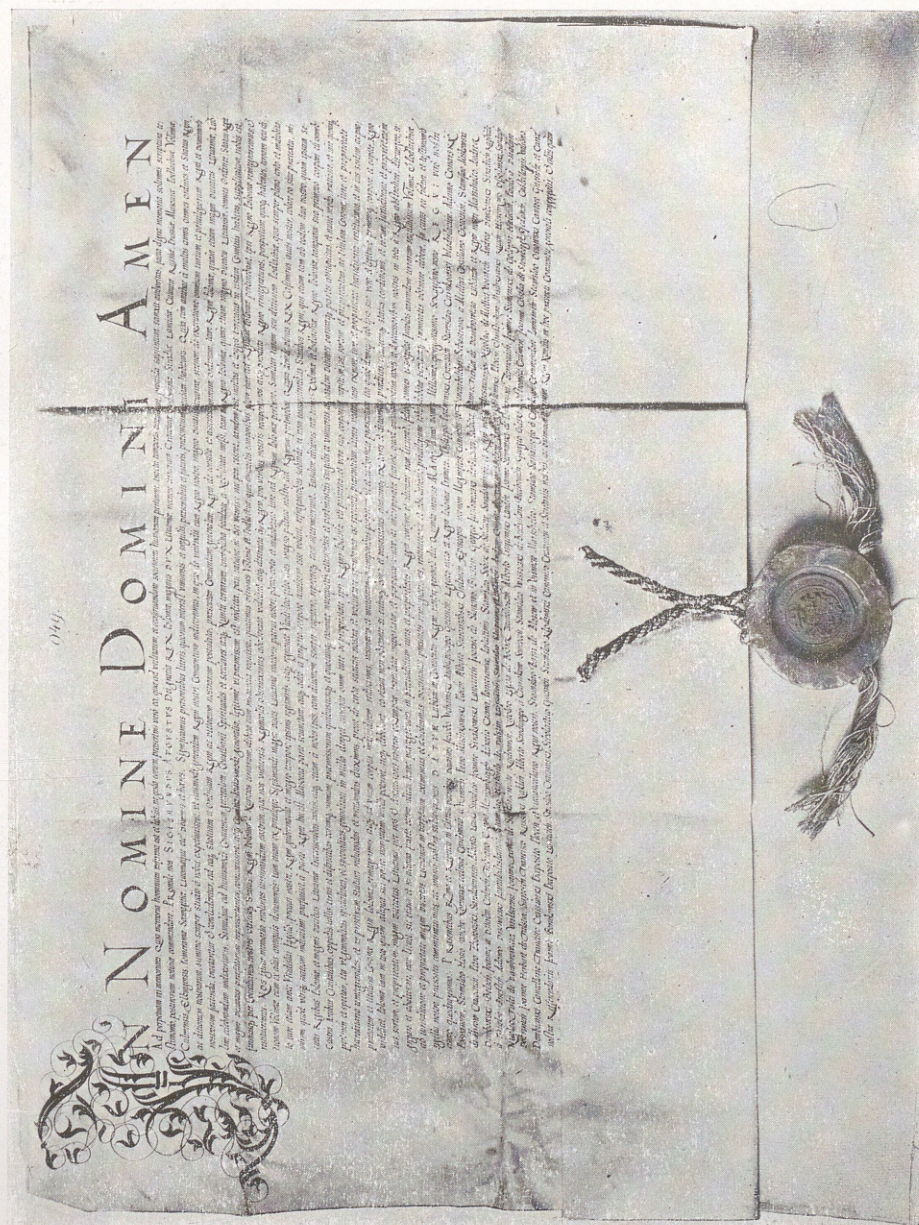

Książęta wołyńscy składają hołd Królowi Władysławowi. R. 1387.

Les ducs de Volhynie rendent hommage au roi Ladislas. 1387.

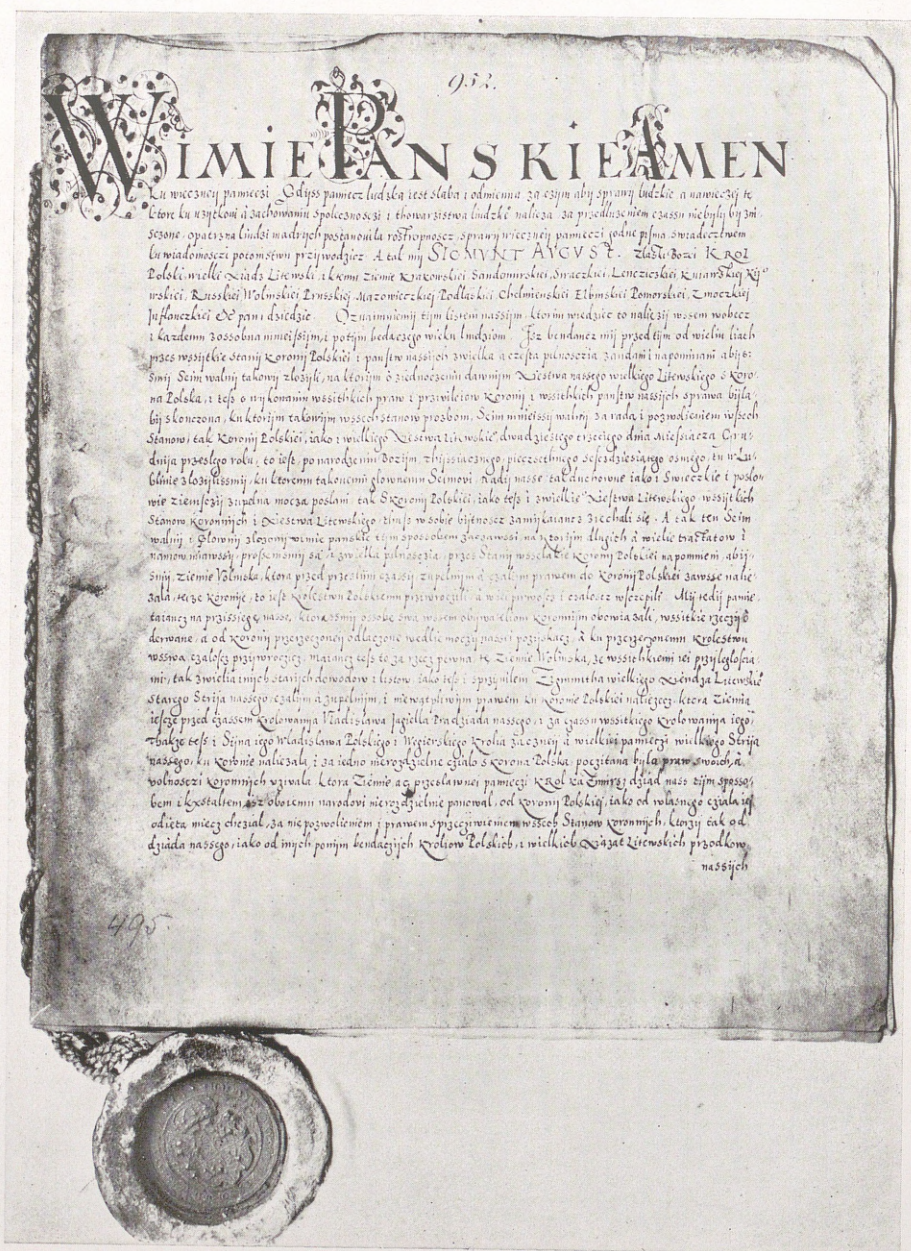

Książę kijowski składa hołd Królowi Władysławowi. Le duc de Kieff rend hommage au roi Ladislas, 1388.
R. 1388.

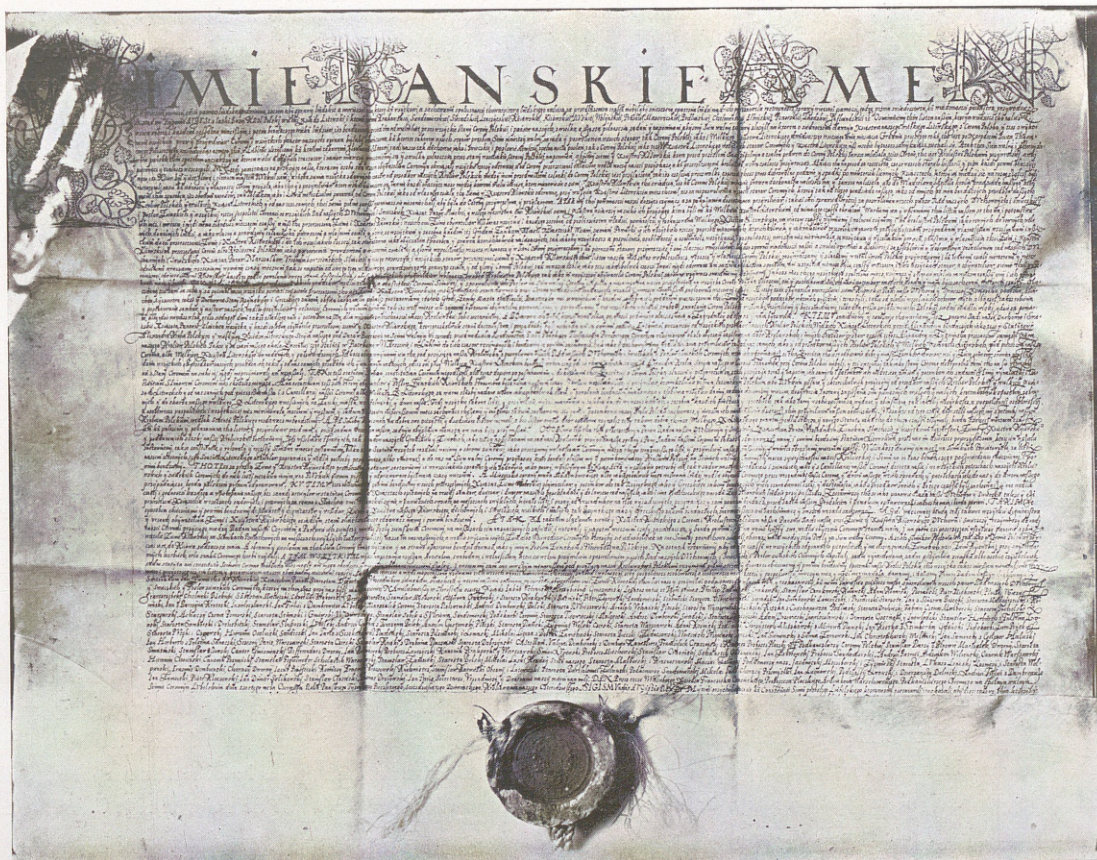
Podlasie włączone do Korony. Roku 1569.

La Podlachie est réunie à la Couronne en 1569.

Wołyń włączony do Korony. Roku 1569.

La Volhynie est réunie à la Couronne en 1569.

Ukraina włączona do Korony. Roku 1569.

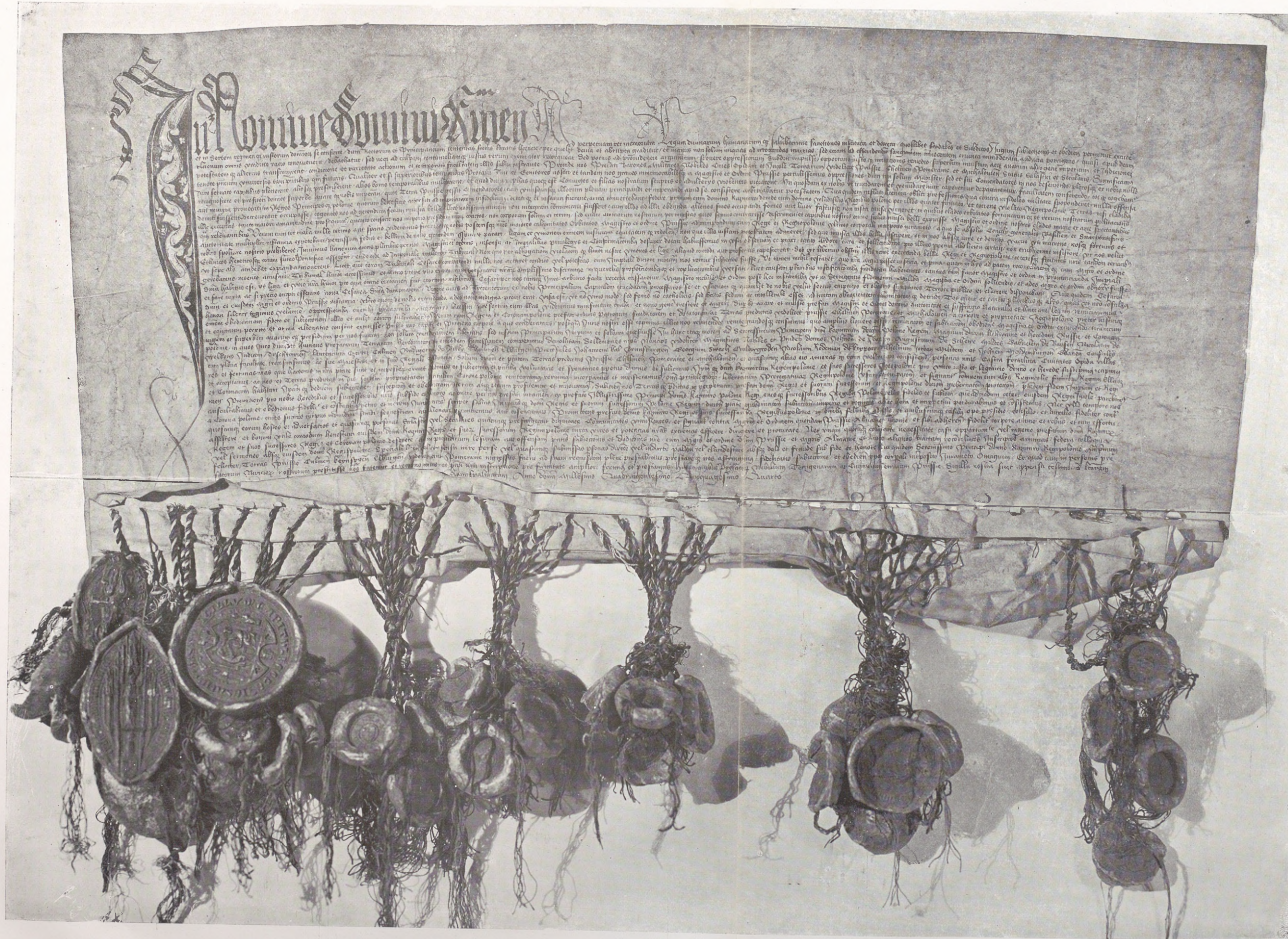
L'Ukraine est réunie à la Couronne en 1569.

Wyciąg z aktu stanowiącego ilustrację 8 tablicy 3:

W Imię Pańskie Amen. Ku wiecznej pamiętce sprawy niżej opisanej. My prelati i panowie rada tak duchowna jako świecka, książęta, stany wszystkie Wielkiego Księstwa Litewskiego, ktemu posłowie ziemscy na tym walnym a z Pany Radami i Posły a Stany wszystkiej Korony Polskiej spólnym lubelskim sejmie będące... i wszystka insza szlachta obywatele Wielkiego Księstwa Litewskiego tak tu w Lublinie będące jako i niebędące, których jednak wszystkich chuć i wola do tych niżej opisanych rzeczy jest nam dobrze z sejmików powiatowych, które ten sejm walny lubelski uprzedziły, wiadoma tak, jakoby się tyż tu właśnie imiona ich wszystkich włożyły i pieczęci zawiesiły, a potem tyż i z miasta wileńskiego stołicznego W. Ks. Lit. posłowie... oznajmujemy wszem ninie i napotym będącym ludziom. Iż my mając ustawicznie przed oczyma powinność naszą przeciw ojczyźnie swej Wielkiemu Księstwu Litewskiemu, którejeśmy wszystkę pocziwość, ozdobę, pożytek pospolity a najwięcej umocnienie od niebezpieczeństwa tak wewnętrznego jako zewnętrznego opatrzyć powinni... takieśmy niżej opisane traktaty i namowy między sobą uczynili... Z czego bądź Panu w Trójcy Jedynemu chwała wieczna, a Królowi Jego Mości z łaski Bożej Panu a Panu Zygmuntowi Augustowi dzięki nieśmiertelna, zacnej też Koronie Polskiej i Wielkiemu Księstwu Litewskiemu sława i ozdoba na wiekuiste czasy. Naprzód... dla mocniejszego spojenia wspólny i wzajemny miłości braterski i w wiecznej obronie obudwu państw społecznej niewątpliwej wiary braterski czasy wiecznymi... już Królestwo Polskie i Wielgie Księstwo Litewskie jest jedno nierozdzielne i nieróżne ciało, a także nieróżna ale jedna a spólna Rzeczpospolita, która się z dwóch państw i narodów w jeden lud zniosła i spoiła...

Extrait de l'acte constituant l'illustration 8 du tableau 3:

Au Nom du Seigneur Amen. A l'éternelle memoire de ce qui est ci-après décrit. Nous, prélats et seigneurs conseillers ecclésiastiques et séculiers, ducs, tous états du Grand Duché de Lithuanie, ainsi que les nonces terrestres, étant à cette commune diète de Lublin avec les seigneurs conseillers, les nonces et les états de toute la Couronne de Pologne... ainsi que toute la noblesse, citoyens du Grand Duché de Lithuanie, tant présents à Lublin qu'absents, mais dont cependant le désir et la volonté pour ce qui suit nous sont si bien connus grâce au diétines des districts qui ont précédé cette diète générale de Lublin, comme s'ils avaient tous donné leurs noms et signé de leurs sceaux, et ensuite les députés de Vilno, ville capitale du Grand Duché... déclarons à tous ceux qui viendront après nous que, Nous, ayant sans cesse devant nos yeux nos devoirs à l'égard de notre patrie le Grand Duché de Lithuanie dont nous devons envisager toute honnêteté, ornement et utilité publique et surtout la préservation de tout danger extérieur et intérieur, avons entre nous effectué les traités et conventions ci-dessous décrits. De quoi soit éternellement loué Dieu dans sa Sainte Trinité, et soit éternel merci à S. M. par la grâce de Dieu, Sigismond Auguste notre roi, et soit gloire et ornement à tout jamais à la Couronne de Pologne et au Grand Duché de Lithuanie. D'abord... pour l'union plus étroite, pour l'amour fraternel réciproque, pour la défense toujours commune des deux Etats, pour la foi fraternelle indiscutable à tout jamais, le Royaume de Pologne et le Grand Duché de Lithuanie sont un corps inséparable et non distinct, et aussi une République non distincte, mais une et commune qui de deux Etats et de deux Nations s'est réunie et s'est scellée en un seul peuple...

Dokument stanów pruskich wcielający Prusy do Polski. R. 1454.

Charte des états prussiens incorporant la Prusse à la Pologne 1454.

Objaśnienie do ilustracji 9 tablicy 3.

Stany pruskie wypowiadają posłuszeństwo Krzyżakom i oświadczają, że tylko Król Polski jest ich władcą. Roku 1454.

Tłumaczenie zasadniczych ustępów z dokumentu posłów wysłanych do Króla przez stany pruskie:

My Jan de Baysen, Augustyn de Schewe, rycerze, Gabryel de Baysen, Mikołaj de Wołkowo, sędzia tczewski, Wawrzyniec Czertiz chełmiński, Rutgier de Birky toruński, Wawrzyniec Pilgerim elbląski burmistrz, Jan Kall brunsberski, Grzegorz Swach królowgradzki (królewiecki), Mikołaj Rodeman de Knypow, Wilhelm Jordan rycerz i Jan Meidburg gdańscy rajcy, pełnomocnicy, posłowie konfederacji ziem pruskich, oznajmiamy, że... zważywszy ucisk wszelaki, uciężenie i pogwałcenie wolności, które od lat szeregu wycierpieliśmy od Krzyżaków pruskich najniesłuszniej, przeto chcąc temu złu zapobiedz, z pouczenia umysłu ludzkiego, który zawsze ku lepszemu dąży a o wolność woła i trzodzi się dla niej za wspólną naszą i wszystkiej naszej starszyny i wszystkich społeczności, rycerzy i przedniejszych mieszczan namową ostateczną i postanowieniem, hołdów i wszelkich powinności i służb posłuszeństwa wielkiemu mistrzowi i zakonowi pruskiemu umknęliśmy, a gwałt gwałtem gotowi odcisnąć, wiarę lenną wypowiedzieliśmy i do Najjaśniejszego Władcy i Pana Pana Kazimierza króla polskiego, wielkiego księcia litewskiego i dziedzica ziem ruskich i pomorskich etc. pana naszego miłościwego, posłani, do którego Jasności, wiadomo jest, że z powodu rzeczonych grawaminów panowanie nad całą ziemią pruską według wszelkiego prawa przeszło, przybyliśmy, aby Jego Jasność przyjąć za pana naszego, króla, dziedzica i obrońcę... i ziemie nasze i nas samych do królestwa polskiego włączyliśmy, z niem zjednoczyliśmy, scalili i weń wcielili...

Légende de l'illustration 9 du tableau 3.

La Prusse refuse d'obéir aux Chevaliers Teutoniques et déclare que seul le roi de Pologne est son souverain (1454).

Traduction des principaux passages du document des députés envoyés au roi par les états de Prusse:

Nous, Jean de Baysen, Augustin de Schewe, chevaliers, Gabriel de Baysen, Nicolas de Wołkowo, juge de Tczew, Laurent Czertiz, de Chełmno, Rutgier de Birky de Toruń (Thorn), Laurent Pilgerim bourgmestre d'Elbląg, Jean Kall de Brunsberg, Grégoire Swach de Królewiec (Königsberg), Nicolas Rodeman de Knypow, Wilhelm Jordan chevalier, et Jean Meidburg conseillers et plénipotentiaires de Gdańsk (Dantzig) envoyés par la Confédération des Terres de Prusse déclarons que... vu toutes oppressions et violations de la liberté dont depuis des années nous souffrons très injustement de la part des Teutoniques, par conséquent voulant obvier à ce mal, enseignés par l'esprit humain qui tend toujours au mieux et demande à haute voix la liberté et fait tous ses efforts pour l'obtenir, en exécution des instructions et des résolutions prises en commun par nous, nos anciens, et toutes les communautés, les chevaliers, les seigneurs et les bourgeois, nous nous délivrons par une décision définitive de tous hommages, redevances et services d'obéissance envers le grand maître et l'ordre prussien, et sommes prêts à repousser la violence par la violence, et avons dénoncé notre foi vassale et, envoyés vers notre auguste Souverain et Seigneur, Casimir, roi de Pologne, grand duc de Lithuanie, et seigneur héréditaire des terres de la Ruthénie et de la Poméranie etc., notre gracieux Sire, à qui par suite des susdits griefs, est passé évidemment tout pouvoir sur toutes les terres prussiennes, selon tout droit, nous sommes venus afin d'accepter Sa Sérénité comme notre Roi, notre Seigneur et notre défenseur, et avons attaché nous et notre province au Royaume de Pologne et nous sommes unis, réunis et incorporés à lui..

Objaśnienie do ilustracji 10 tablicy 3.

Infanty, zagrożone przez Moskwę, nie otrzymawszy pomocy od Rzeszy niemieckiej, uchylają się od związku z Danją i od związku ze Szwecją i łączą się z Polską.

Tłumaczenie wstępnej części dokumentu z ilustracji 10 tablicy 3:

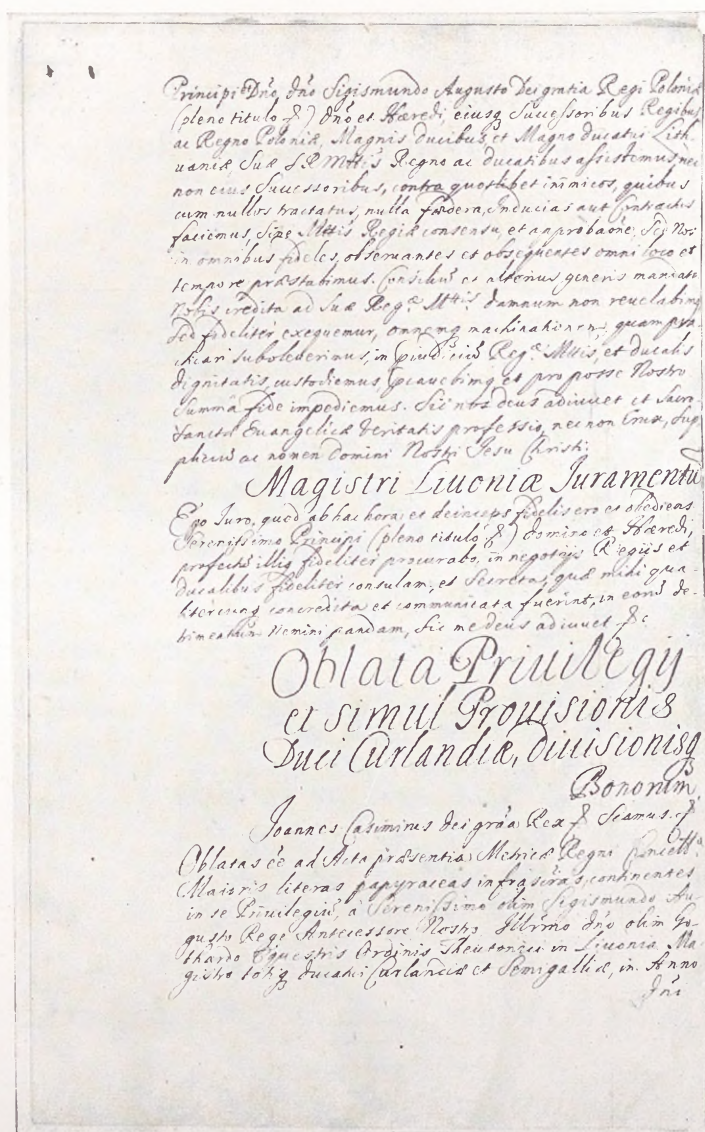
Zygmunt August... oznajmujemy... Gdy Ziemia Inflancka... już od kilku lat potężnego wroga Moskwicina orężem okrutnym, ogniem i spustoszeniami prawie do gruntu jest wywrócona i zniszczona, tak że ostateczny jej groził kres... dlatego J. O. i Włm. Pan Gotard, Zakonu Rycerskiego w Inflanciech Mistrz, szlachta, miasta i wszystkie stany i porządki... przez posły wielokrotne i listy, przekładali nam swoją klęskę i niebezpieczeństwo najwyższe i wielu prośbami o pomoc i oparcie nas błagali....

Légende de l'illustration 10 du tableau 3.

La Livonie, menacée par la Moscovie, n'ayant pas obtenu de secours de l'Allemagne, renonce à l'union avec le Danemark et avec la Suède et s'unit à la Pologne.

Traduction de la partie initiale du document de l'illustration 10 du tableau 3:

Nous, Sigismond Auguste... faisons savoir... La terre de Livonie, étant depuis plusieurs années, par les déprédations, le feu, et le glaive cruel de son puissant ennemi moscovite, bouleversée et dévastée de telle sorte qu'elle est sur le point d'être complètement détruite... à ces causes son Altesse, le Seigneur Gotard Maître de l'Ordre Equestre de Livonie, la noblesse, les villes, tous états et ordres... à plusieurs reprises, par leurs députés et leurs lettres, nous ont représenté leurs malheurs et leur péril extrême et ont maintes fois imploré notre secours et notre appui...

Karta Metryki Koronnej z wpisem aktu inkorporacji
Inflant w r. 1561 (wycięta z księgi przy podziale
archiwów polskich pomiędzy Rosję i Prusję w r. 1799,
obecnie rewindykowaną).

Feuille du registre de la chancellerie de la Couronne,
ou se trouve inscrit l'acte d'incorporation de la Livo-
nie en 1561 (arrachée du registre lors de la réparti-
tion des archives polonaises entre la Russie et la Prusse
en 1799, actuellement revendiquée).

Dokumenty wystawione przez Polskę
przechowywane są w archiwach państw,
z którymi Polska zawierała umowy.

Les documents dressés par la Pologne
sont conservés aux archives des États
avec lesquels la Pologne a conclu des conventions.

TABLICA IV. ILUSTRACJA 1

DOKUMENTY POLSKIE — DOCUMENTS POLONAIS

TABLEAU IV. ILLUSTRATION 1

Najdawniejszy dokument polski

pochodzący z X wieku

znany jest tylko z treści.

Wystawił go Mieszko I

około r. 992,

oddając Polskę w opiekę Stolicy Apostolskiej.

Dokument ten zaginął.

Le plus ancien document polonais

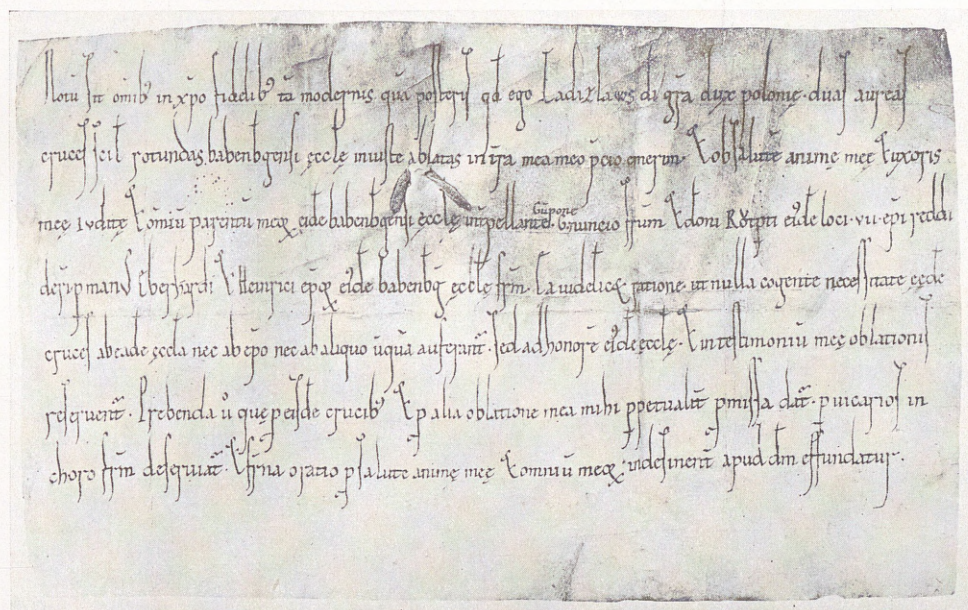
provenant du X siècle

ne nous est connu que par un résumé.

Il a été dressé par Miecislav I vers 992

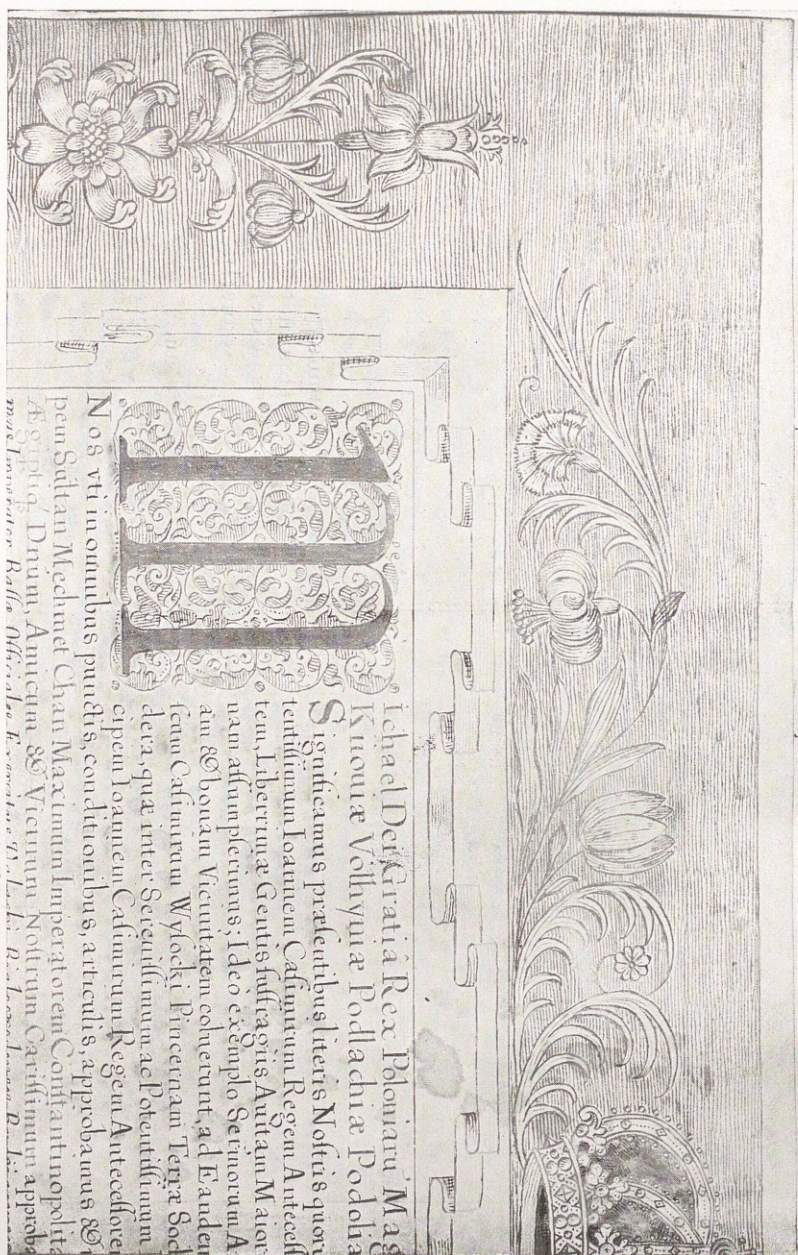
pour placer la Pologne sous la protection du Saint-Siège.

L'original est perdu.

Najstarszy dochowany w oryginale dokument polski jest w Monachjum. Książę Władysław odsyła biskupowi bamberskiemu 2 krzyże złote odebrane złoczyńcom w Polsce. R. 1085.

Le plus ancien document polonais dont l'original s'est conservé, se trouve à Munich. Le duc Ladislas renvoie à l'évêque de Bamberg deux croix d'or reprises à des malfaiteurs en Pologne. 1085.

*Wyjątkowo pozostał w Polsce niedoszły traktat z Turcją
1670 r. (Fragment).*

Exceptionnellement est resté en Pologne le traité non ratifié avec la Turquie, 1670. (Fragment).

W Polsce zachowały się teksty dokumentów wysłanych zagranicę wpisane do ksiąg kancelarii królewskich: koronnej i litewskiej. En Pologne, le texte de tout document transmis à l'étranger était enregistré par les chancelleries royales de la Couronne et de la Lithuanie.

TABLICA V. ILUSTRACJA 1

LIBRI LEGATIONUM

TABLÉAU V ILLUSTRATION 1

Oprawa księgi Metryki Koronnej z serii „Libri Legationum” do spraw zagranicznych z roku 1502.

Reliure d'un registre de la Couronne de la série „Libri Legationum” pour les Affaires étrangères de l'année 1502.

Litewskie

„LIBRI LEGATIONUM”

*miały wrócić do Polski na mocy traktatu ryskiego,
co dotychczas nie nastąpiło.*

„LIBRI LEGATIONUM”

du Grand Duché de Lithuanie

*doivent être restitués à la Pologne en vertu du traité de Riga
mais jusqu'ici ils ne l'ont pas été.*

W Polsce prowadzono nader szczegółowe rachunki z wszelkich wydatków publicznych. En Pologne les comptes de toutes les dépenses publiques étaient très rigoureusement tenus.

TABLICA VI. ILUSTRACJA 1

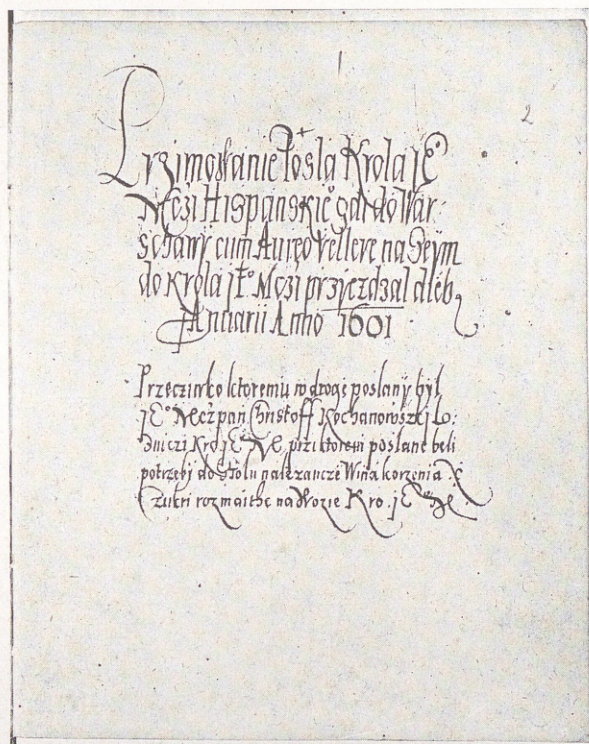
RACHUNKI — COMPTES

TABEAU VII. ILLUSTRATION 1

Oprawa podręcznej księgi rachunkowej podskarbiego koronnego, do której wciągano m. i. i wydatki na posłów zagranicznych.

Reliure d'un registre de comptes du trésorier de la Couronne où étaient portées, entre autres, les dépenses pour les envoyés étrangers en Pologne.

Karta tytułowa zeszytu z wydatkami na posła hiszpańskiego, przybyłego z orderem Złotego Runa dla Zygmunta III (r. 1601).

Feuille initiale d'un cahier de dépenses pour un envoyé espagnol, chargé de remettre la Toison d'Or à Sigismond III. (1601).

<i>Tho ieffh</i> <i>Na Spiadanie pulmiski.</i> <i>Kasla</i> 1 pulm 1 <i>Kurczaki</i> 3 pulm 2 <i>Cieleca pieczona</i> pulm 1 <i>Tasteta</i> pulm 1	<i>Gaska niezogwana</i> pulm 1 <i>Tasteta kaslania i kurczaka</i> pulm 1 <i>Tort orzmiowy</i> pulm 1 <i>Tort pieczeniowy</i> pulm 1 <i>Ciesto kaslowe</i> pulm 1 <i>Ciesto formiane</i> pulm 1 <i>Polebnica</i> pulm 1 <i>Jajzyn</i> 2 pulm 2 <i>Grusie</i> pulm 1 <i>Kurki spikowane</i> pulm 1 <i>Glowka cielenca</i> pulm 1 <i>Czyni na obiad pulm</i> <i>N: 30</i>
<i>Na obiad pulmiski</i> <i>Mięso z ryżem stuk w</i> pulm 1 <i>Cielenca w rozsol stuk w pul</i> 1 <i>Cielenca do uchy stuk w pul</i> 1 <i>Cielenca pieczona</i> pulm 1 <i>Tasteta cielenca</i> pulm 1 <i>Jajzale cielenca</i> pulm 1 <i>Kaslowe rozsolonych</i> 2 pulm 1 <i>Kasla do uchy</i> 1 pulm 1 <i>Kasla pieczona</i> 1 pulm 1 <i>Kur z Migdalami bialo</i> 2 pulm 1 <i>Kur do skurtycy</i> 2 pulm 1 <i>Kurczaki dorosla z gruska</i> 4 pulm 2 <i>Kurczaki pieczona</i> 4 pulm 2 <i>Kurczaki siadko z lim</i> 4 pulm 1 <i>Kurczaki na smietanie</i> 4 pulm 1 <i>Baranek pieczony</i> pulm 1 <i>Młotki baranka</i> pulm 1 <i>Jajzale pieczony w mase</i> pulm 2 <i>Prasli pieczona z rawn</i> pulm 1 <i>Prasli wazone do uchy</i> pulm 1 <i>Glowki spikowane</i> 6 pulm 1 <i>Jajzale</i> 1 pulm 1	<i>Na Wieczera pulmiski</i> <i>Cielenca rozo</i> pulm 3 <i>Kaslowe do rozola pieczona</i> pulm 3 <i>uchy w 4</i> pulm 3 <i>Kur formiane na salacie</i> pulm 2 <i>rozciene w 4</i> pulm 2 <i>Kurczaki na trois</i> pulm 2 <i>Baranka na</i> pulm 2 <i>Pieczona wolona</i> pulm 1 <i>Prasli na</i> pulm 1 <i>Nasli cielenca smazone</i> pulm 1 <i>Tort</i> pulm 1 <i>Ciesto</i> pulm 1 <i>Jajzale kruski</i> pulm 2 <i>Winiar grze młody</i> pulm 2 <i>Czyni pulm na Wie</i> <i>czera N: 21</i>

Poselstwo francuskie przyjmowane było wykwinicie.
 „Ordynarja dzienna“ na kuchnię poselską (1602 r.).

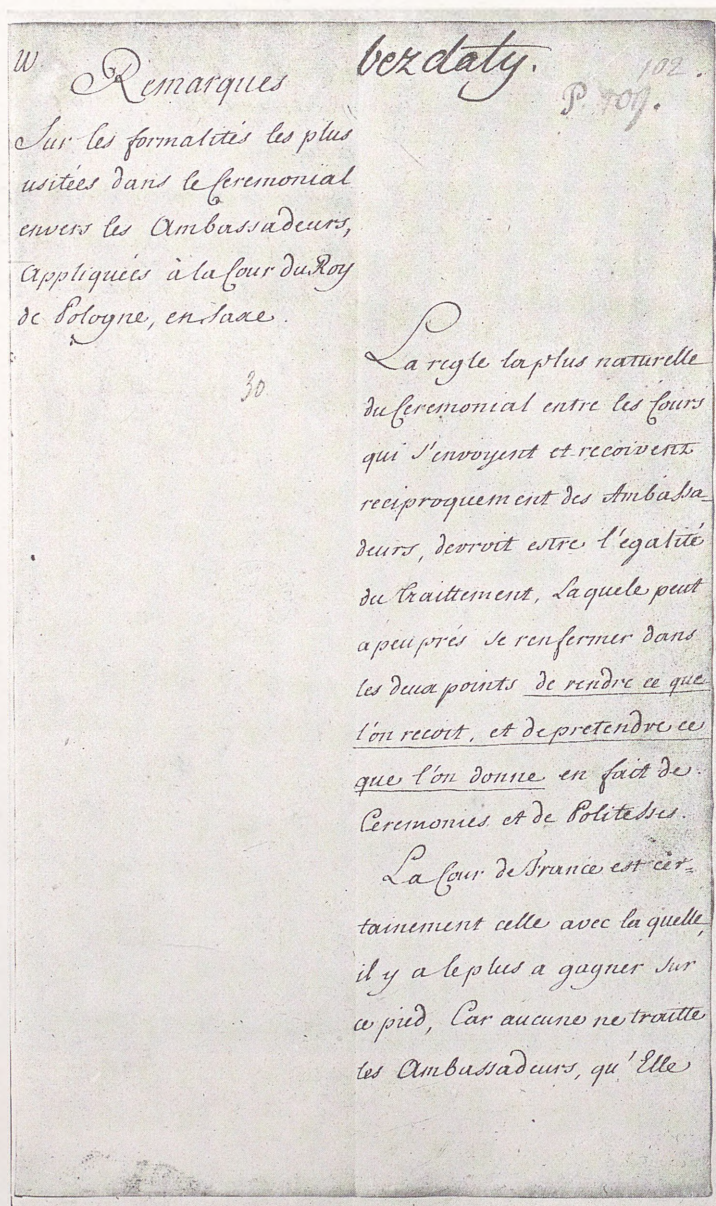
Une mission française fut somptueusement reçue.
 „Ordinaires quotidiens“ pour la cuisine de la mission
 (1602).

Kanclerze prowadzili korespondencję dyplomatyczną. Przyjmowanie posłów zagranicznych należało do marszałków. Les chanceliers étaient chargés de la correspondance diplomatique. Les maréchaux recevaient les envoyés étrangers.

TABLICA VII. ILUSTRACJA 1

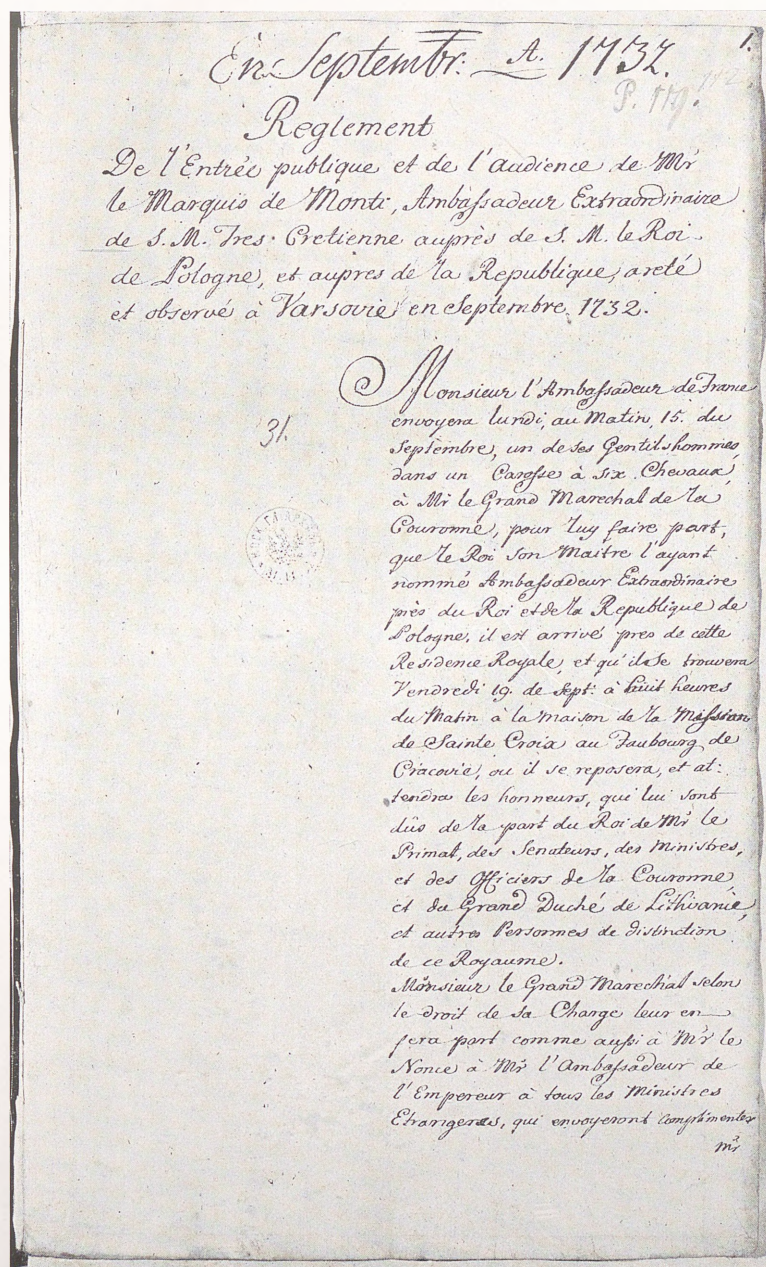
PROTOKÓŁ — ÉTIQUETTE

TABLEAU VII. ILLUSTRATION 1

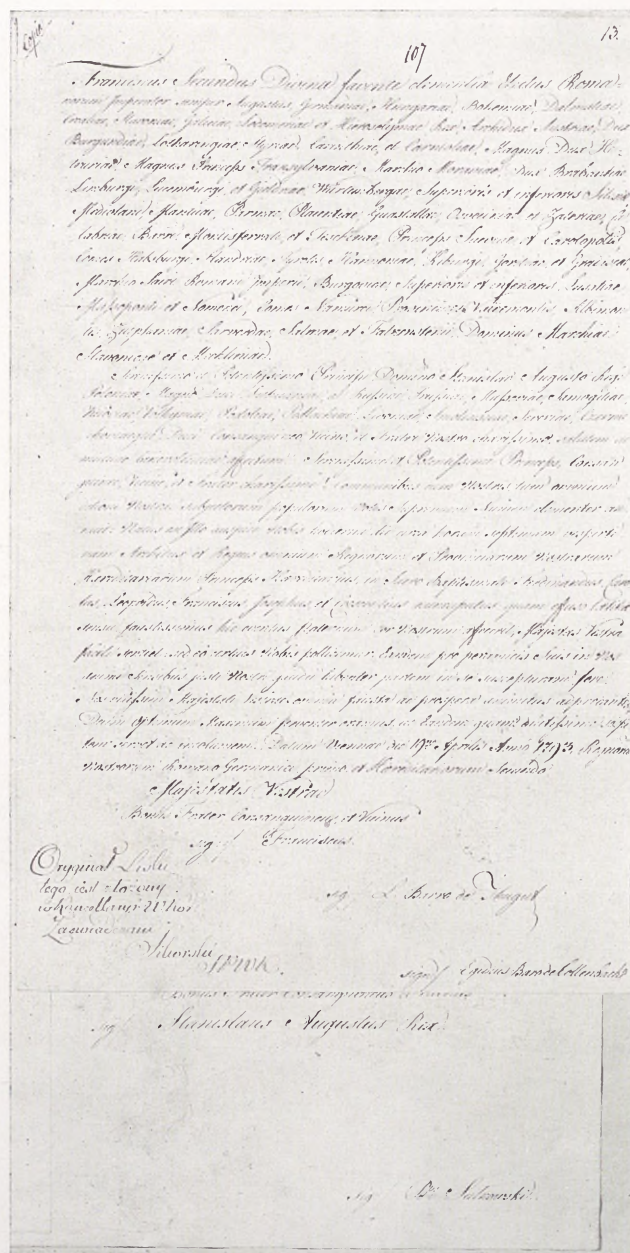
Z księgi „Zbiór opisania ceremoniatów...” Początek rękopisu z krótką teorią „protokółu dyplomatycznego”.

Extrait du „Recueil des descriptions des Cérémonies”.
Feuille initiale d'un manuscrit avec une brève théorie du „protocole diplomatique”.

Ceremonjal uroczystego postuchania posta francuskie-
go u króla r. 1732.

Cérémonial d'une audience royale solennelle d'un
envoyé français. (1732).

Kopja listu cesarza Franciszka I do Stanisława Augusta z zawiadomieniem o narodzinach syna (wyciągnięta do ksiąg marszałkowskich. Niżej widać koniec odpowiedzi).

Copie d'une lettre de l'empereur François I à Stanislas Auguste lui faisant part de la naissance d'un fils (insérée dans les registres des maréchaux. Au dessous, la fin de la réponse).

26. 1793.
 11. Obwieszczenie Łaloby G. Niedzielnicy po Ludwiku XVI. Królu Francu-
 zkim Dni 9 Februray 1793.

Z Woli J. K. Mostu
 Decernimowana jest Łaloba Szeszty Niedzielnicy
 po mieście, którym dnia 9. Kroceniu
 Nastawiecznego Ludwika XVI.
 Króla Francuzkiego
 Zaczyna się na dniu 11. Miesiaca Lutego do którego
 przez Niedziel 3. to jest do dnia 4. Marca
 Nawalcowie
 W Stroju Narodowym w Sukniach i Pasach Czarnych,
 w Stroju Gwardyjskim w Sukniach Czarnych, z
 Maniżkami i Hanzlami
 Dami
 w Robach lub Sukniach Czarnych jedwabnych i pernitury
 gładkie z Hanzlami przy wstęgach Czarnych
 Przez drugie 3. tygodnie to jest od dnia 4. Marca
 do dnia 26. tego Miesiaca exclusive.
 Nawalcowie i Dami
 W takichże Czarnych Sukniach z Korunkami Maniż-
 kami, przed Prawem Legii Sumptuaria nabytymi.
 Don w Warszawie dnia 9. Miesiaca Lutego 1793. Roku.
 Michał Mniszczak {S.S.}
 Marszałek Wielki Koronny

Obwieszczenie żałoby dworskiej z powodu śmierci Lud-
 wika XVI (z księgi marszałkowskiej).

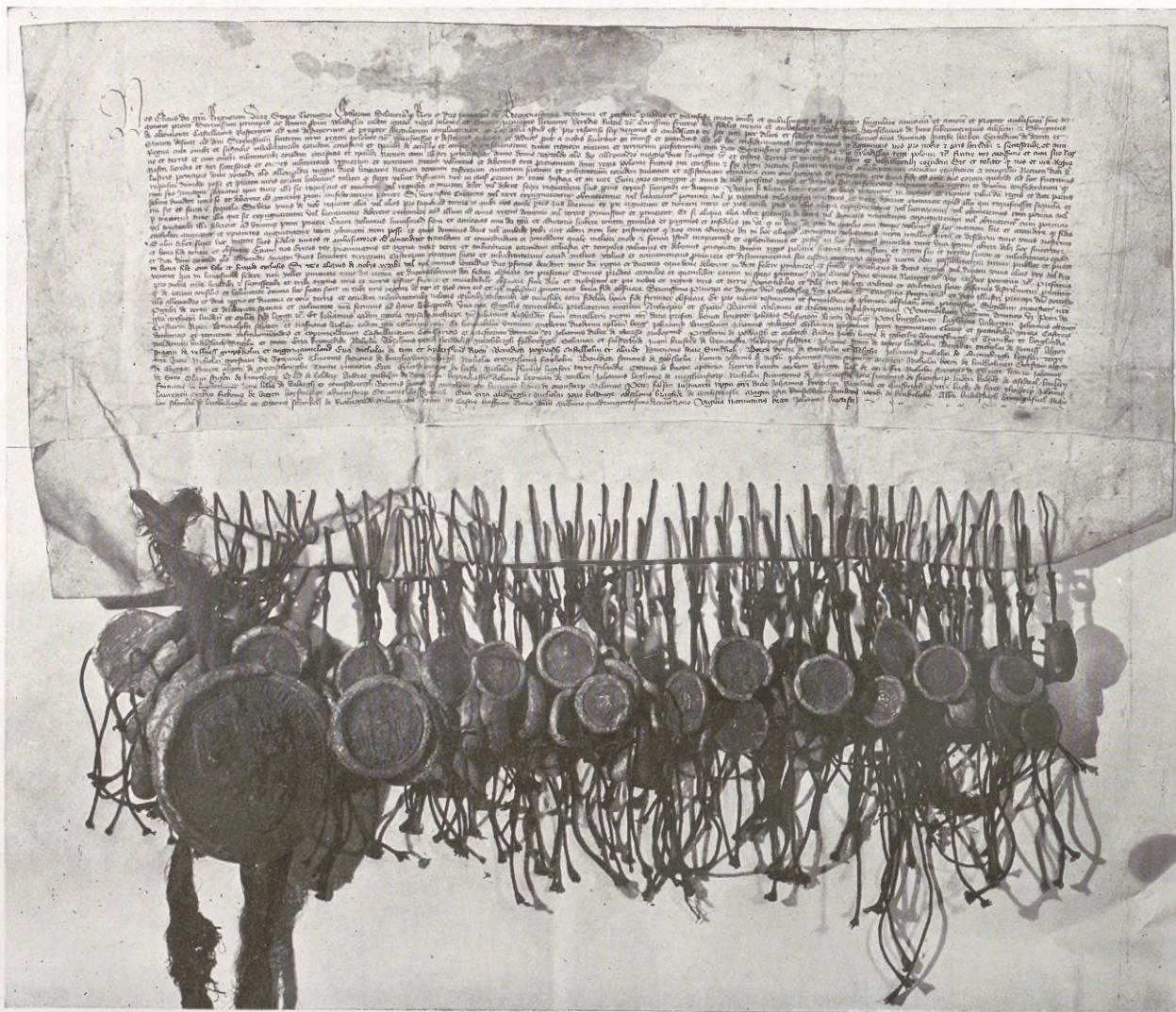
Avis de deuil de cour à propos de la mort de Louis
 XVI (extrait du registre des maréchaux).

Z dokumentów obcych w archiwach państwowych. Documents étrangers conservés aux archives de Pologne.

TABLICA VIII. ILUSTRACJA 1

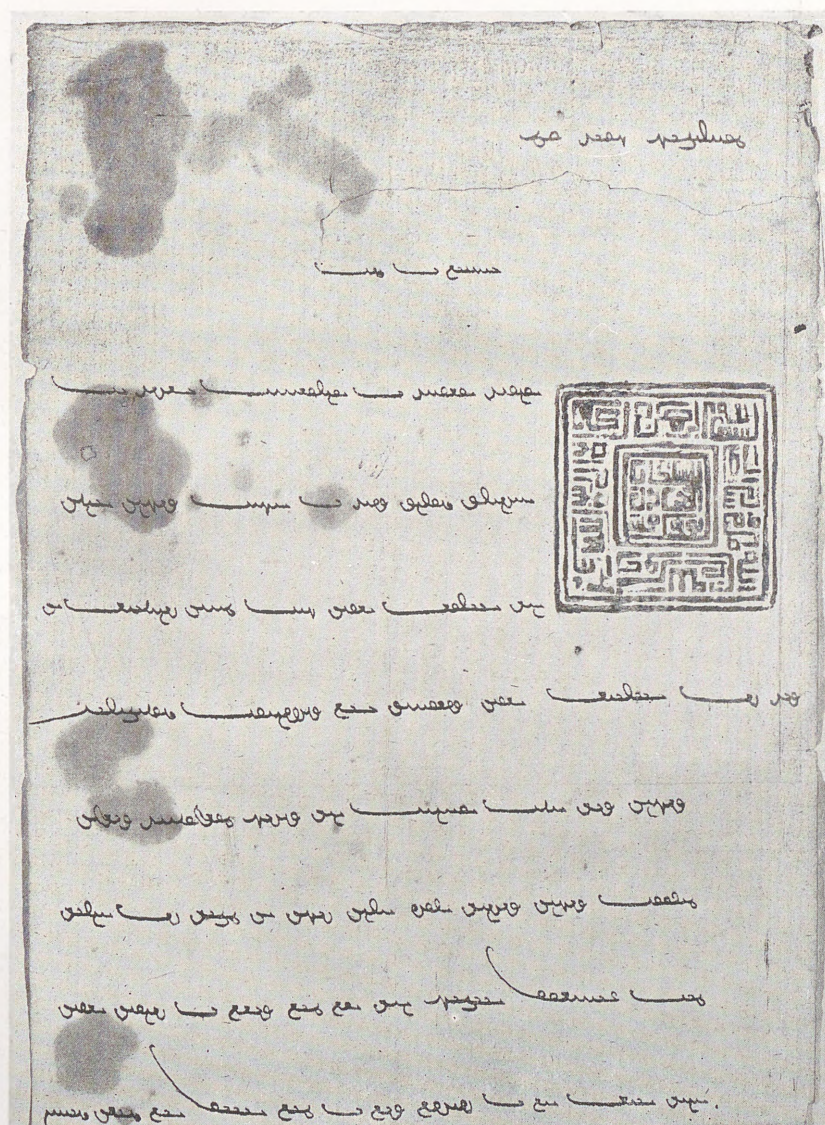
DOKUMENTY OBCE — DOCUMENTS ÉTRANGERS

TABEAU VIII. ILLUSTRATION 1

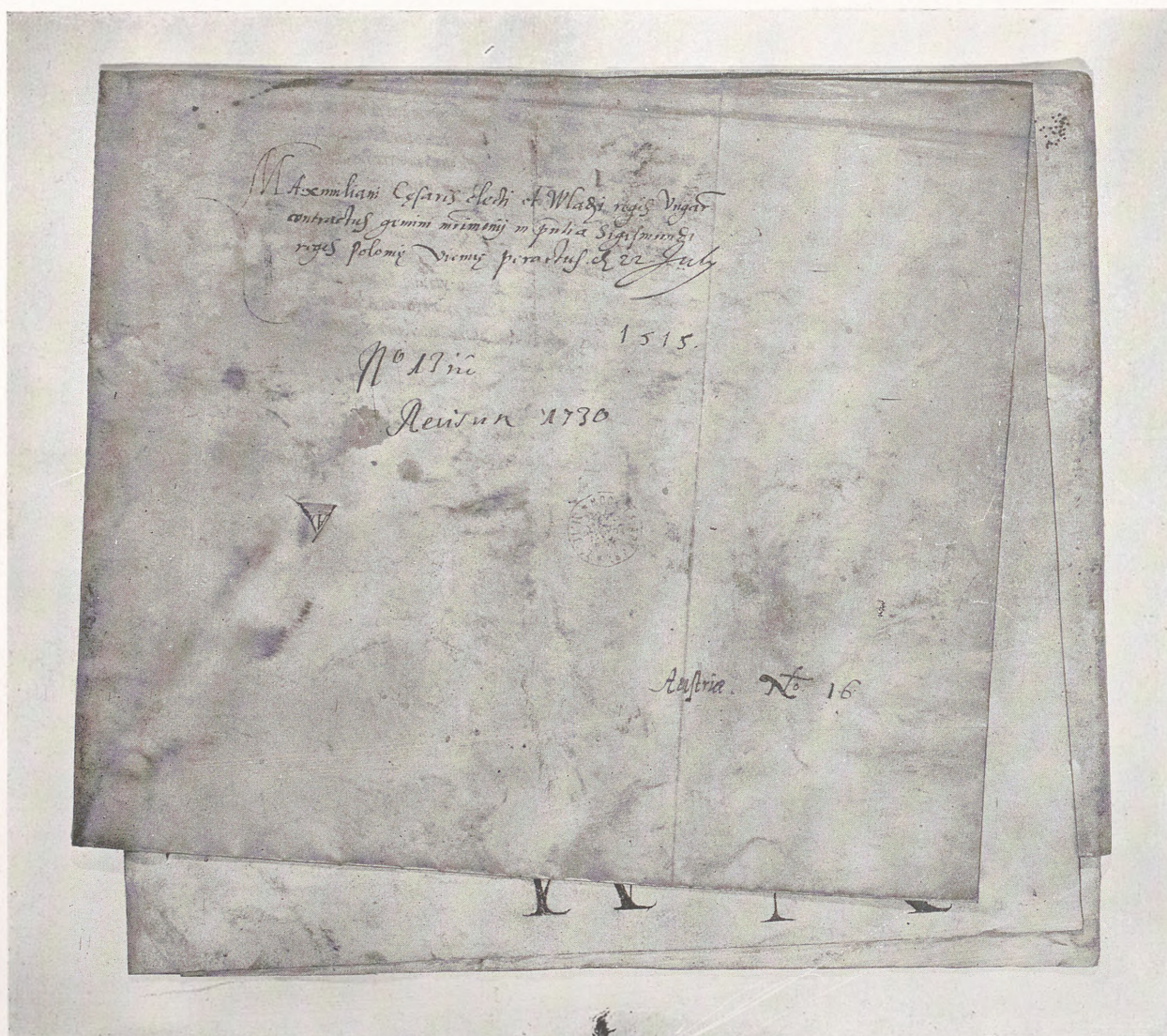
Wzór traktatu z XV wieku (z Danją). Liczy 45 cm.
długości i 66 cm. szerokości, nie licząc zaktadki.

Exemple d'un traité du XV-e siècle (avec le Dane-
mark). Longueur 45 cm., largeur 66 cm., non compris
les rebords.

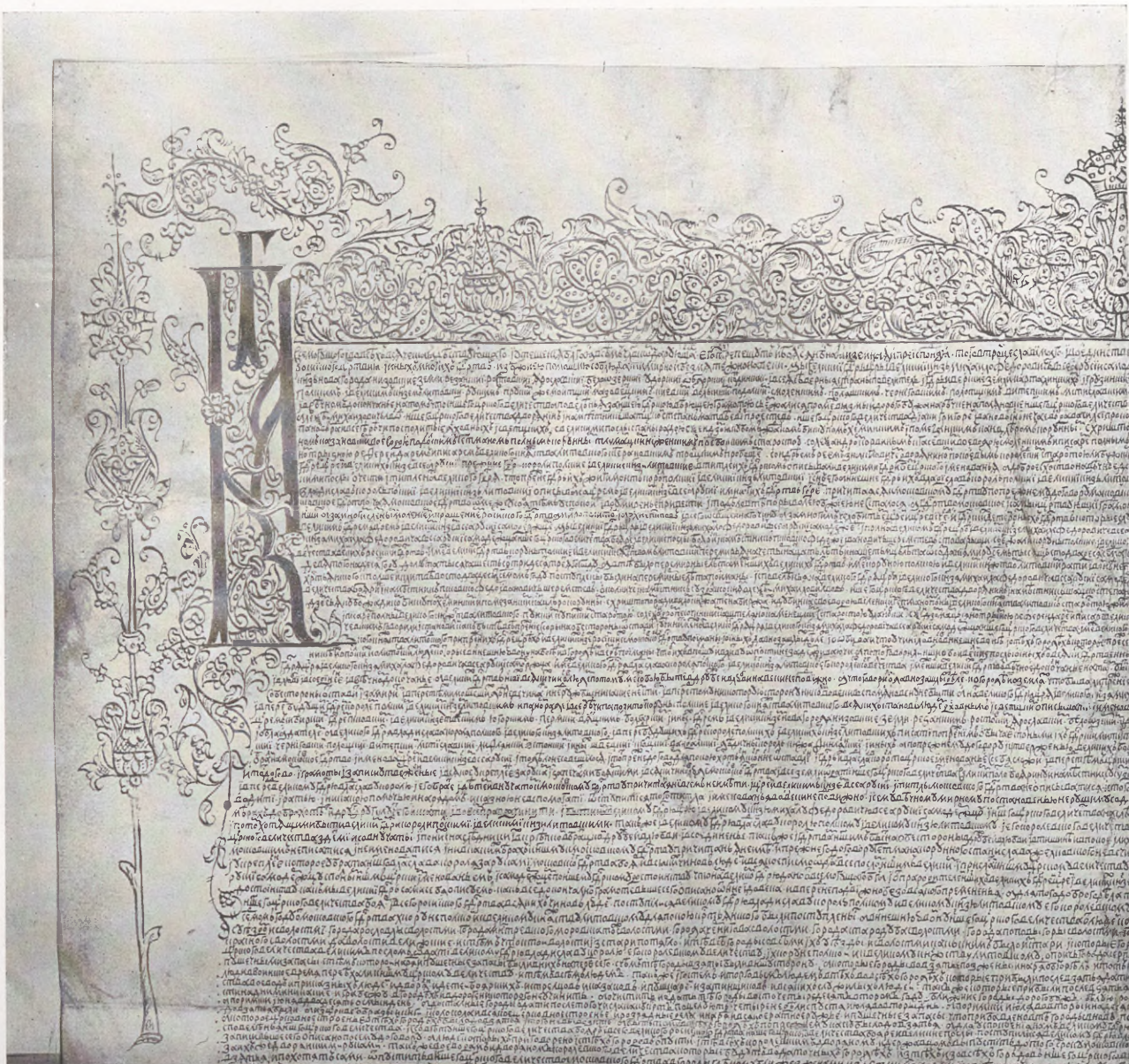
List chana tatarskiego Tochtamysza do Władysława Jagielly z r. 1392, szczególnej wartości zabytkowej. (Fragment).

Lettre du khan Tartare Tochtamysz à Ladislas Jagiellon (1392). Document de grande valeur archéographique. (Fragment).

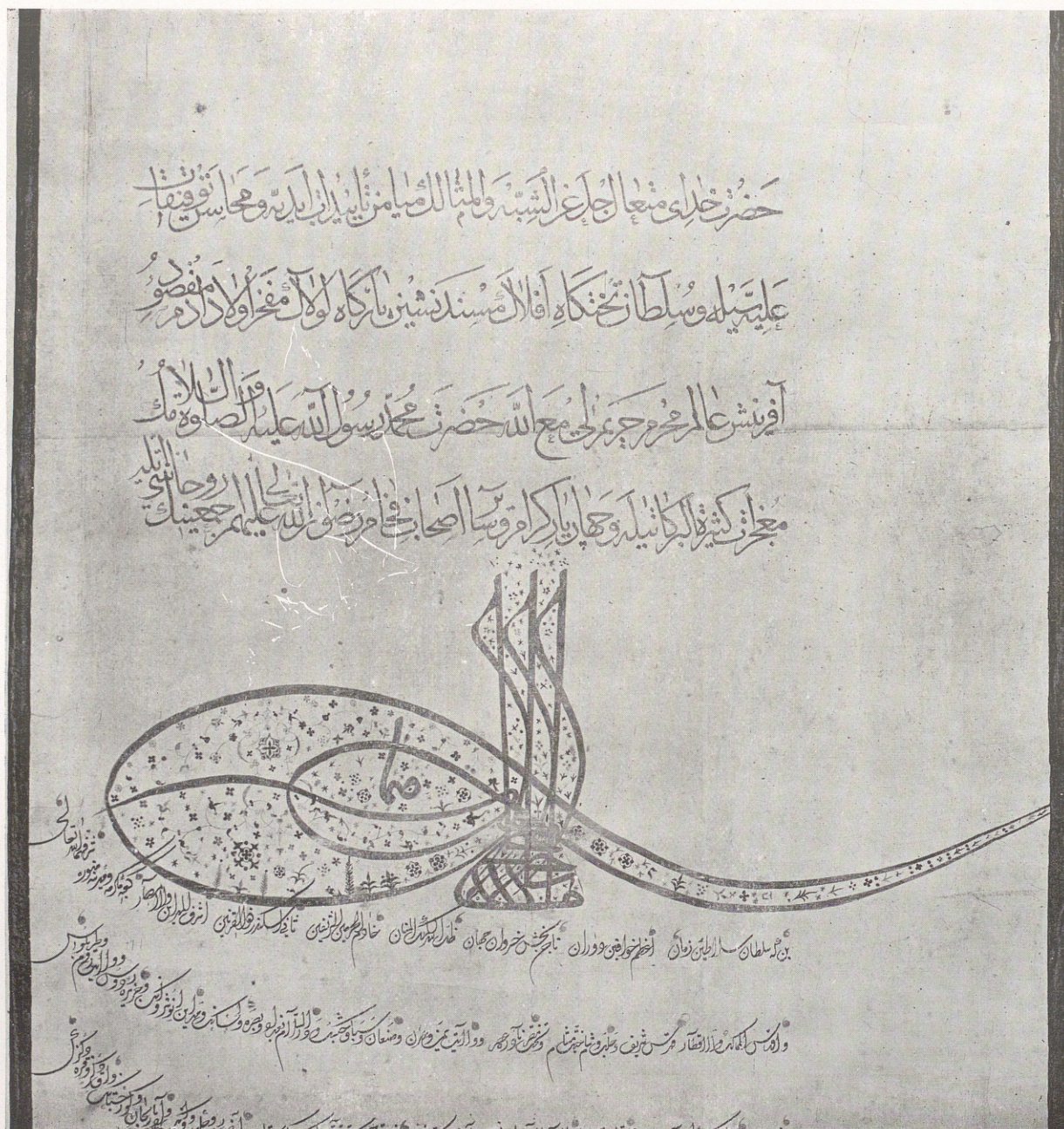
Słynny traktat wiedeński ces. Maksymiljana I z Zygmuntem I r. 1515. Tak wygląda złożony w sześcioro ze streszczeniem na odwrociu.

Le célèbre traité de Vienne conclu en 1515 entre l'empereur Maximilien I et Sigismond I, plié en six avec le sommaire in dorso.

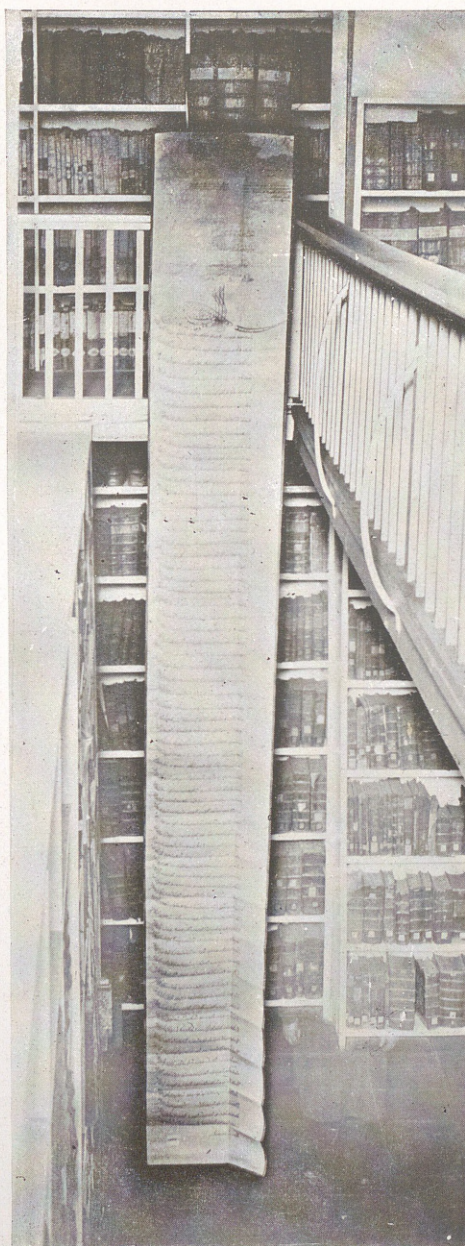
Złota winieta na ratyfikacji traktatu polanowskiego,
który zakreślał najszersze granice Polski na wschodzie.
R. 1635.

Ratification (1635) du traité de Polanow qui établit
les plus larges frontières de la Pologne à l'Est. (Frag-
ment, vignette dorée).

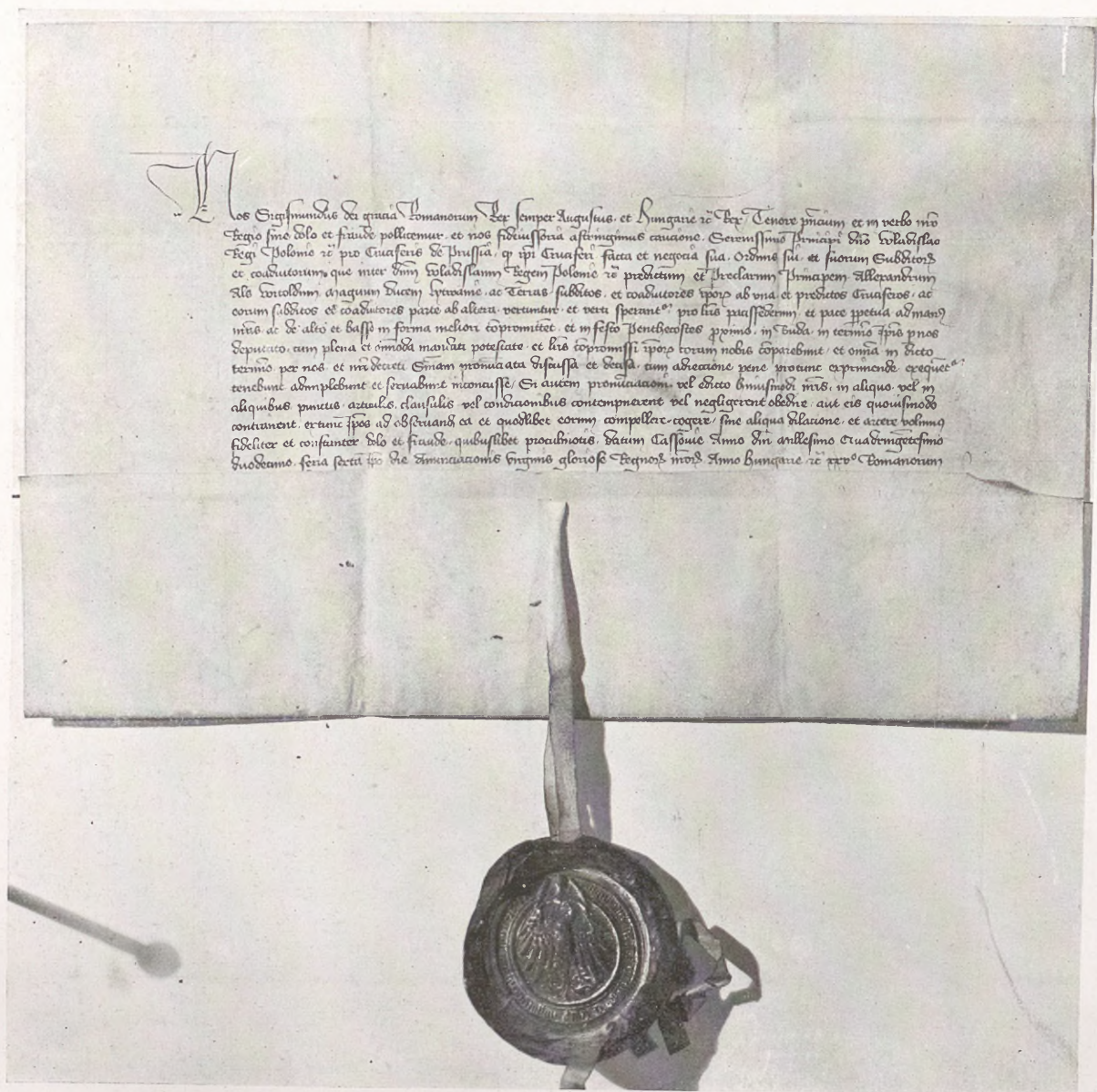
Cyfra cesarska na czele traktatu polsko-tureckiego
z r. 1624.

Chiffre impérial en tête du traité polono-turc de
1624.

Dokument ten liczy długości 4 metry 80 cm.

Ce document a 4 m. 80 cm. de longueur.

Krzyżacy zgadzają się na sąd cesarski w sporze z Polską. Les Teutoniques acceptent l'arbitrage de l'empereur dans leur conflit avec la Pologne.

Delegat cesarski stwierdza, że sprawę osądził, wyrok
wydał ale Krzyżacy go nie przyjęli.

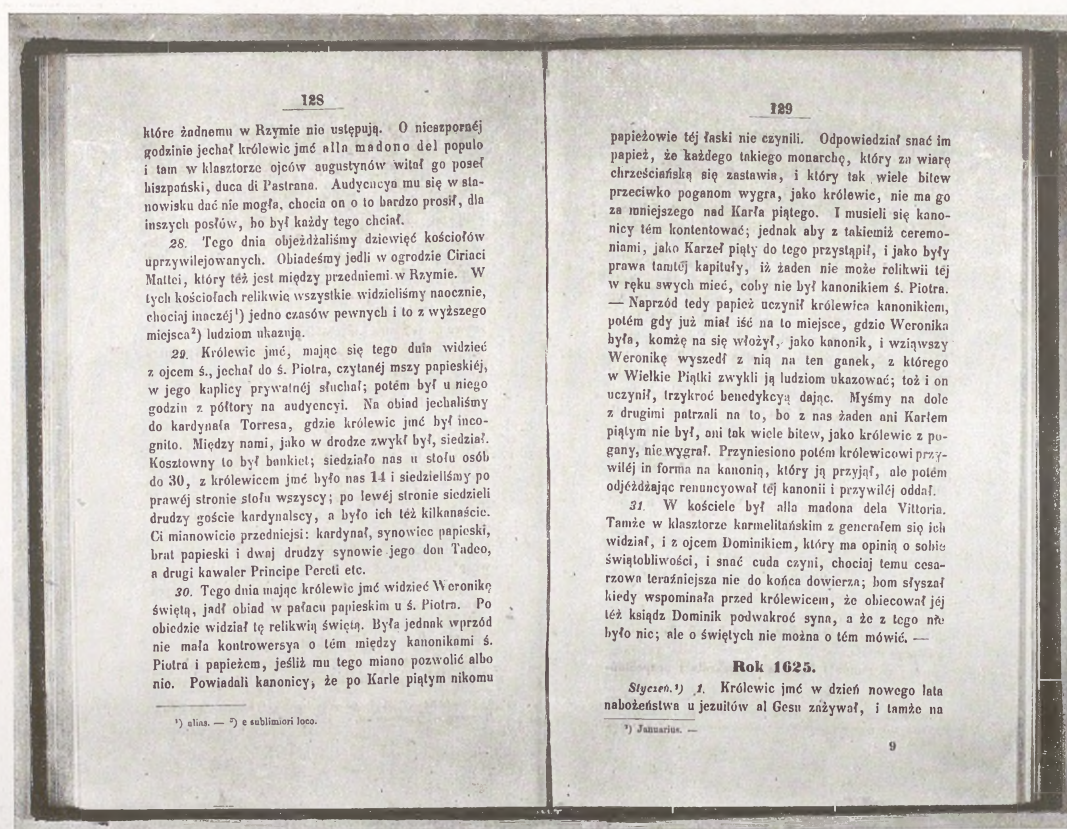
Le délégué de l'empereur constate qu'il a jugé l'aj-
faire et prononcé la sentence, mais que les Teutoni-
ques ne l'ont pas admise.

Polska przedmurzem chrześcijaństwa. La Pologne rempart de la chrétienté.

TABLICA X. ILUSTRACJA 1

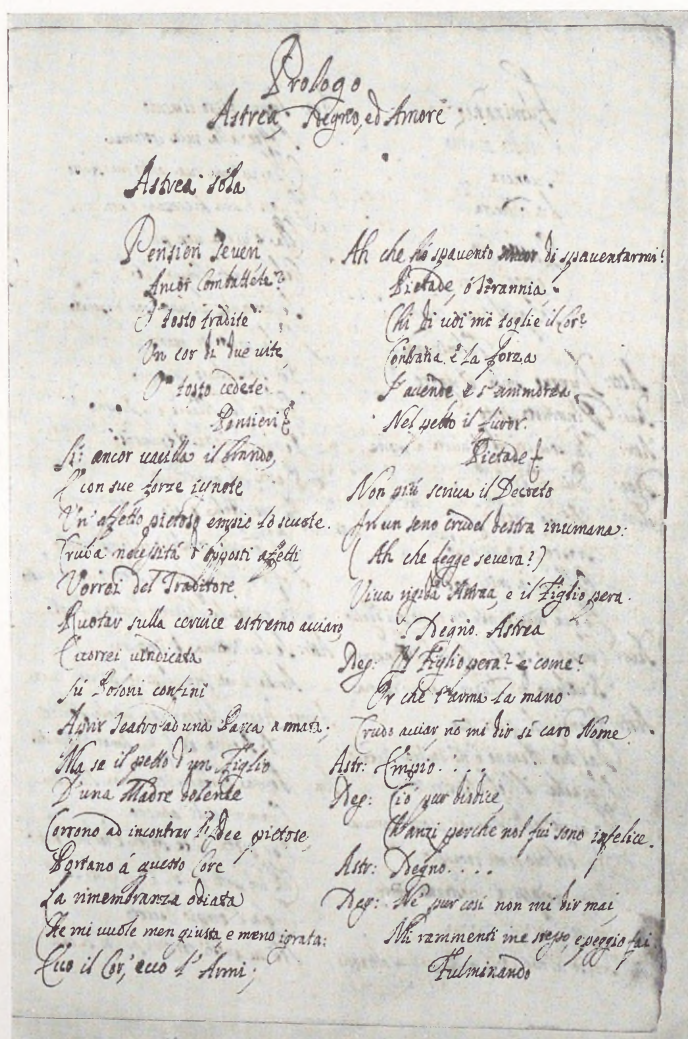
PRZEDMURZE — LE REMPART

TABLEAU X. ILLUSTRATION 1

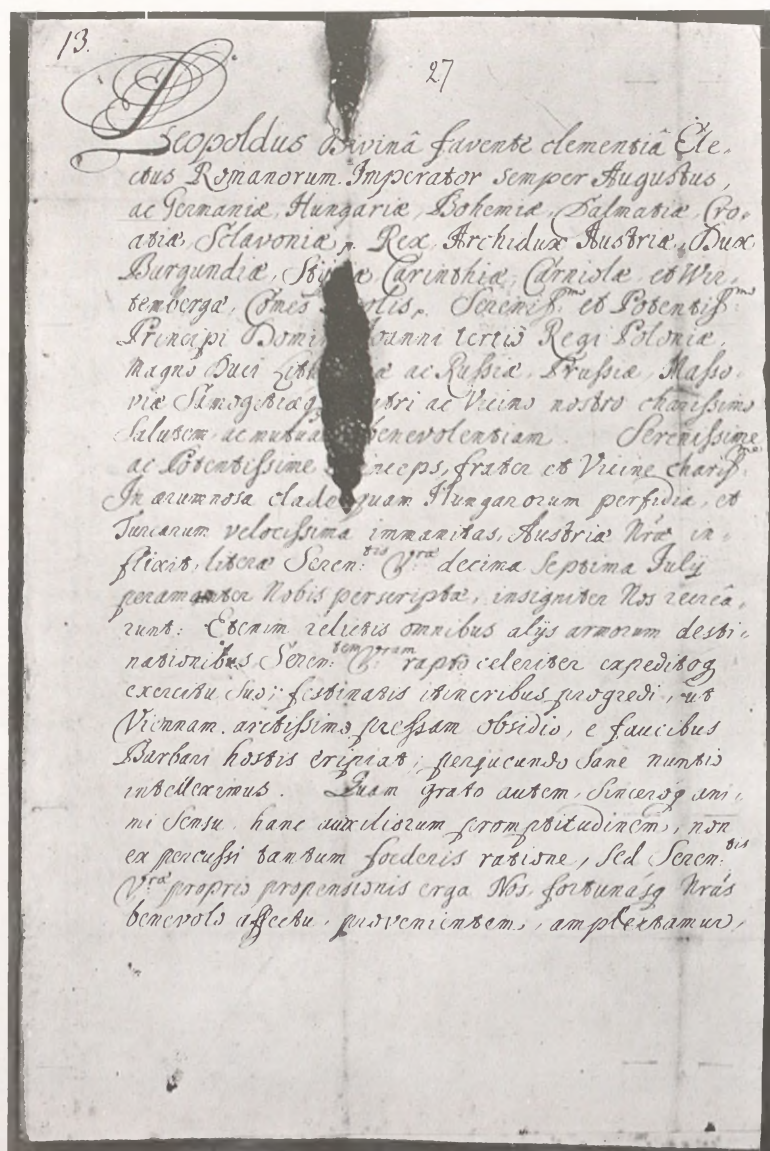
Za zwycięstwo chocimskie papież honoruje królewicza
Władysława (Dziennik St. Paca).

Le pape honore le prince royal Ladislas pour la victoire
de Chocim. Il le nomme chanoine de St. Pierre pour
lui permettre l'accès au linge de la Ste Véronique.

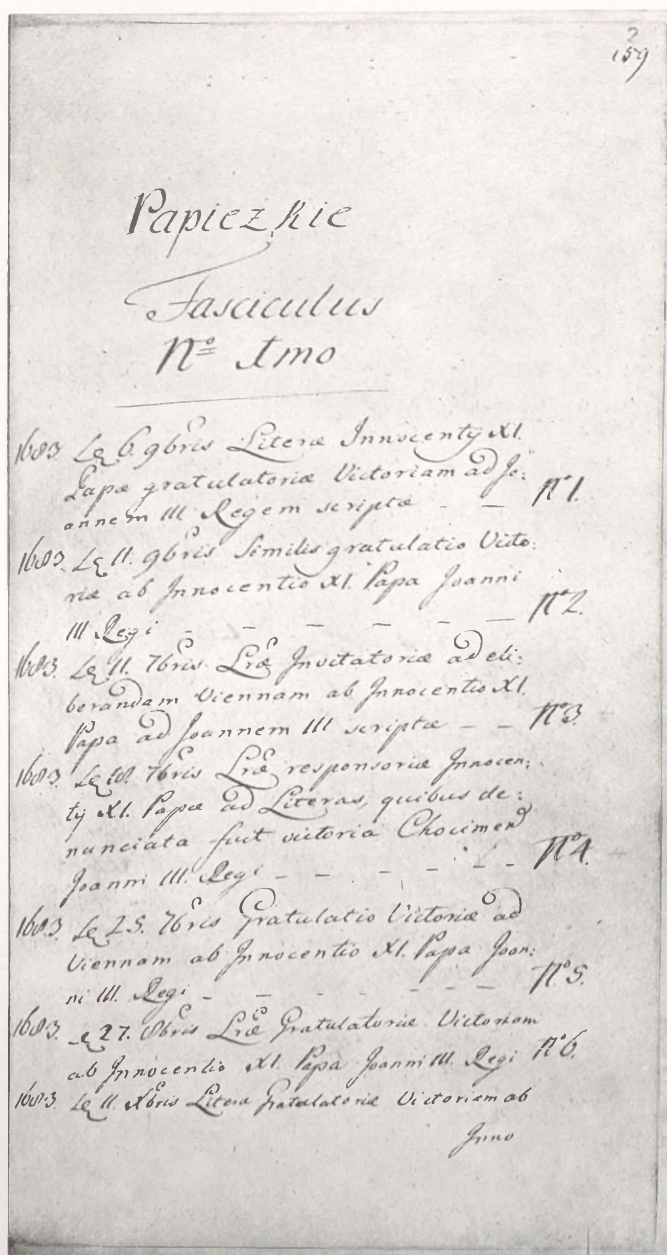
Rękopis sztuki, odegranej przez amatorów z towarzystwa rzymskiego z okazji przyjazdu królewicza (ze zbiorów prywatnych P. Ministra Spraw Zagranicznych).

Feuille du manuscrit de la pièce jouée par des amateurs de la société romaine à l'occasion de l'arrivée du prince héritier (fait partie des collections privées du M. le Ministre des Affaires Étrangères).

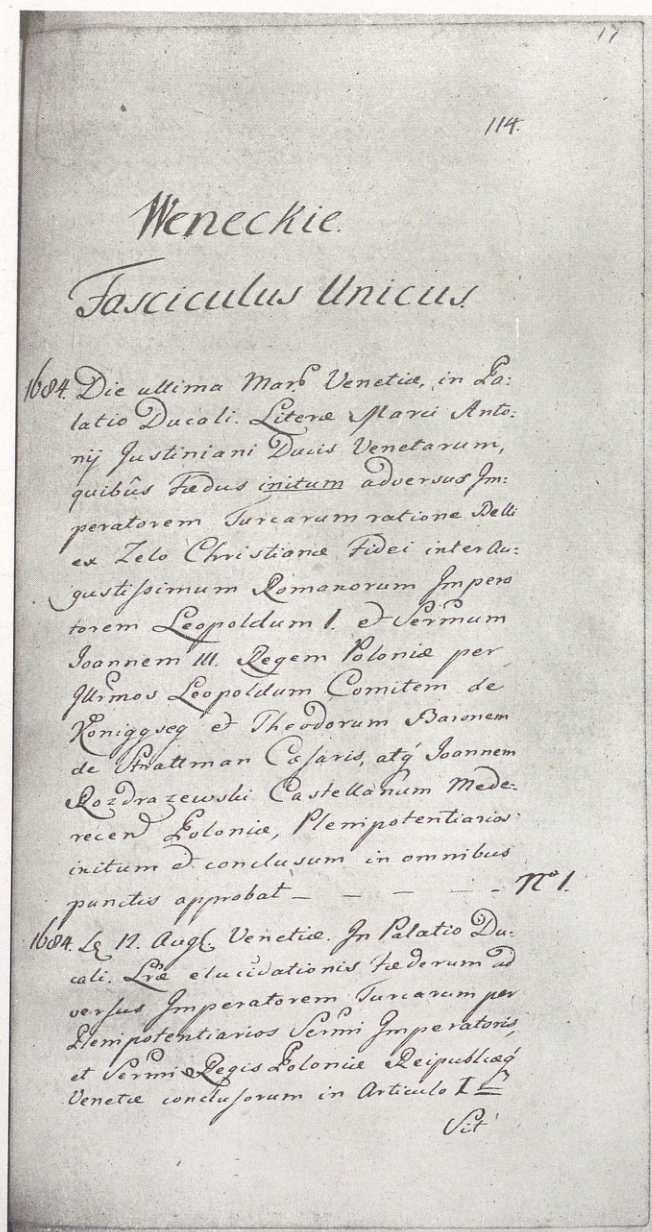
List cesarza Leopolda do Jana III z prośbą o przy-
 śpieszenie pomocy dla Wiednia r. 1683.

Lettre de l'empereur Léopold à Jean Sobieski le priant de
 se hâter de venir au secours de Vienne. (1683).

Karta z inwentarza Archiwum Kor. warszawskiego
z powinszowaniami z powodu odsieczy wiedeńskiej
r. 1683.

Feuille de l'inventaire des Archives de Varsovie avec
félicitations au sujet de la délivrance de Vienne. (1683).

Wenecja przystępuje do Ligi Świętej Cesarstwa i Pol-
ski przeciwko Turkom.

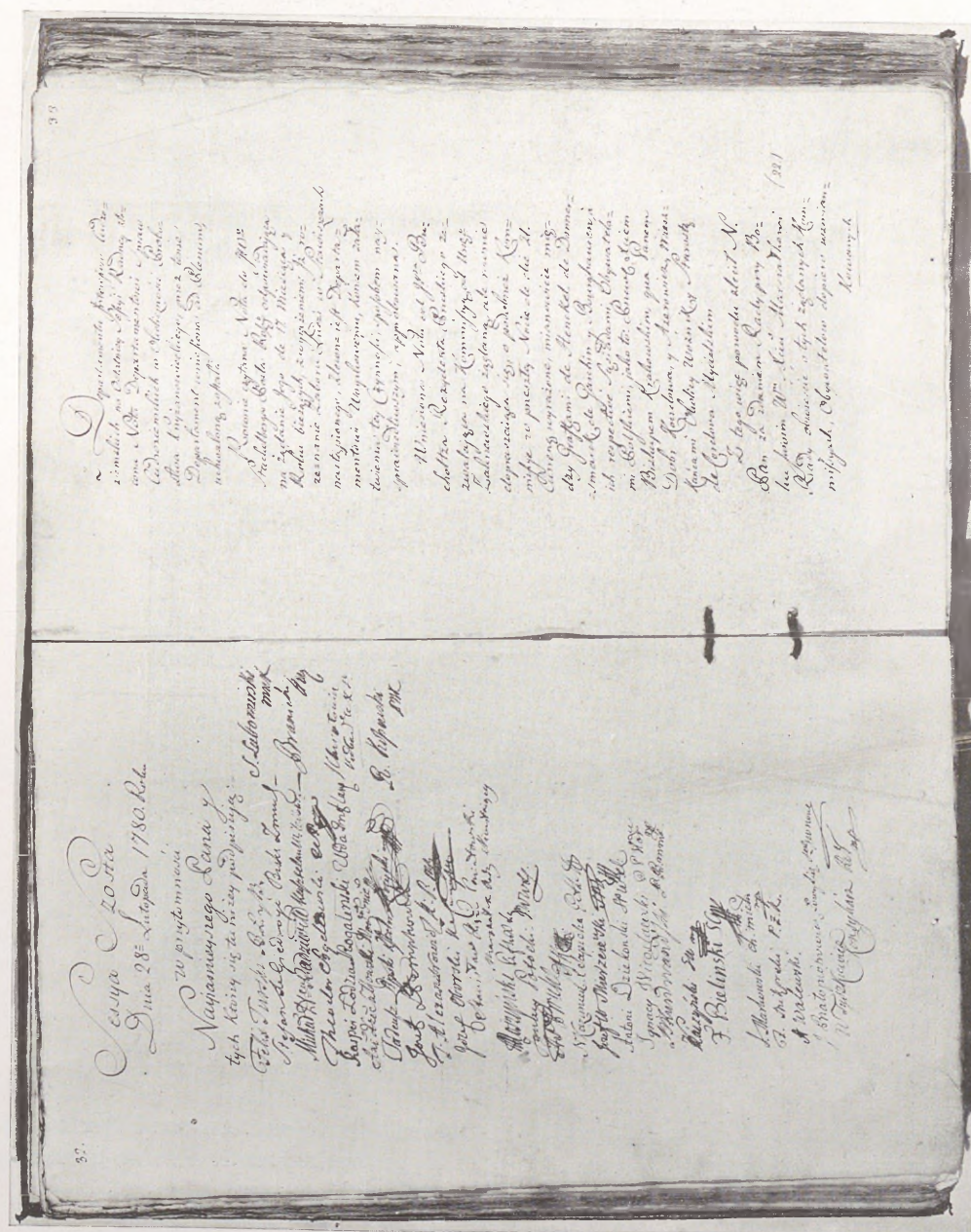
Venise accède à la „Sainte Ligue” de l’Empire et de
la Pologne contre les Turcs.

Reformy poprzedzające Konstytucję 3 maja
 powołały Radę Nieustającą przy królu z mi-
 nistrów i delegatów senatu i izby poselskiej.
 Les Réformes précédant la Constitution du 3 mai instituèrent
 un Conseil Permanent auprès du Roi, composé des ministres
 et des délégués du Sénat et de la Chambre des nonces.

TABLICA XI. ILUSTRACJA 1

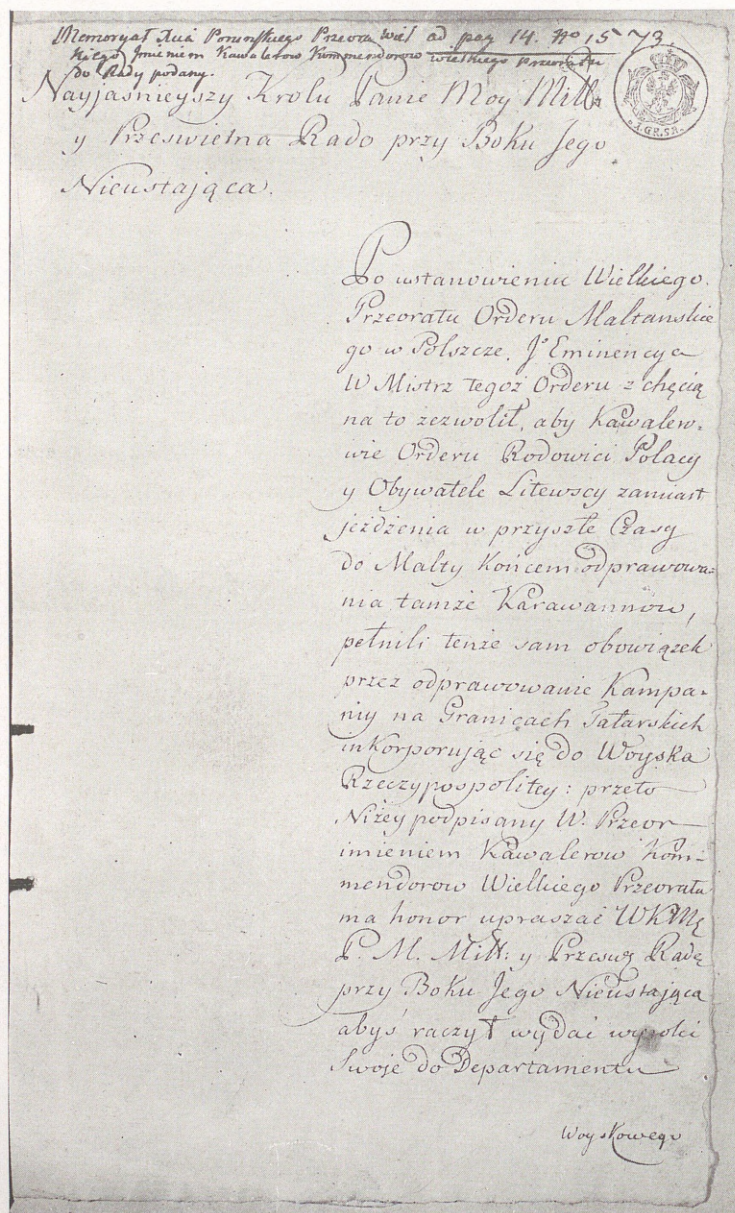
PRZED 3-IM MAJĄ -- AVANT LE 3 MAI

TABLEAU XI. ILLUSTRATION 1

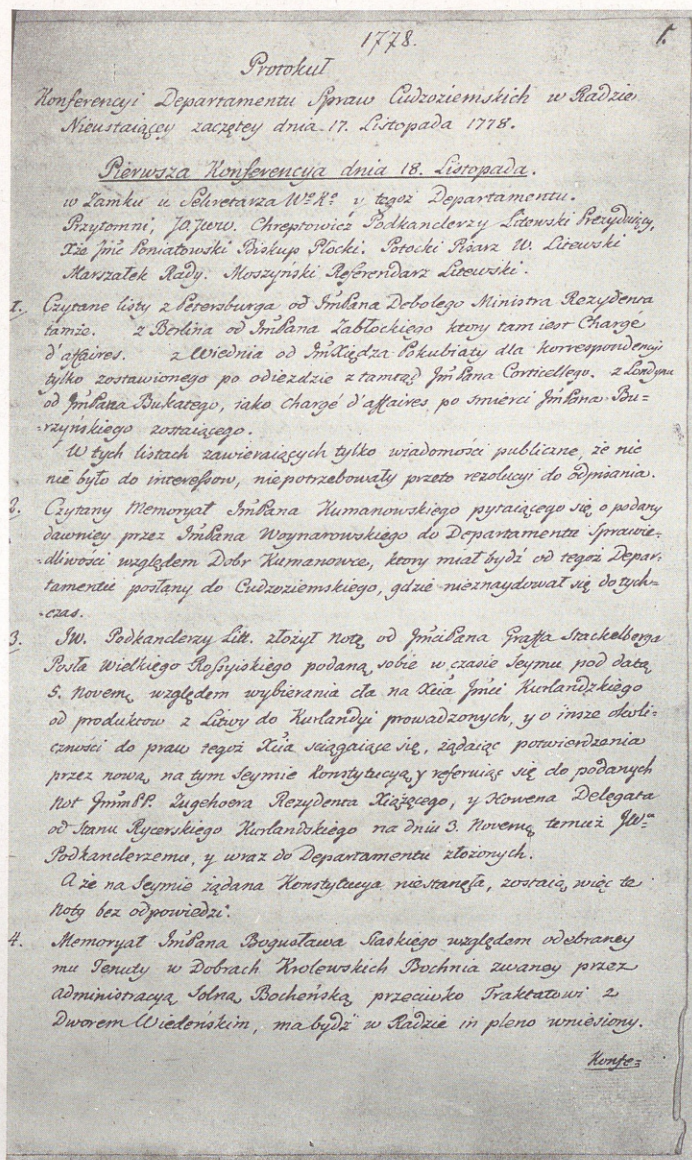
Karta z „protokołu połocznego” (dziennik czynności)
 plenum Rady Nieustającej.

Page du „procès-verbal courant” des séances plénières
 du Conseil Permanent.

Karta z „Aneksu do protokółu” (akta stanowiące ma-
 terjał do decyzji Rady).

Page de l'„Annexe au procès-verbal” (actes constituant
 des matériaux pour les décisions du Conseil).

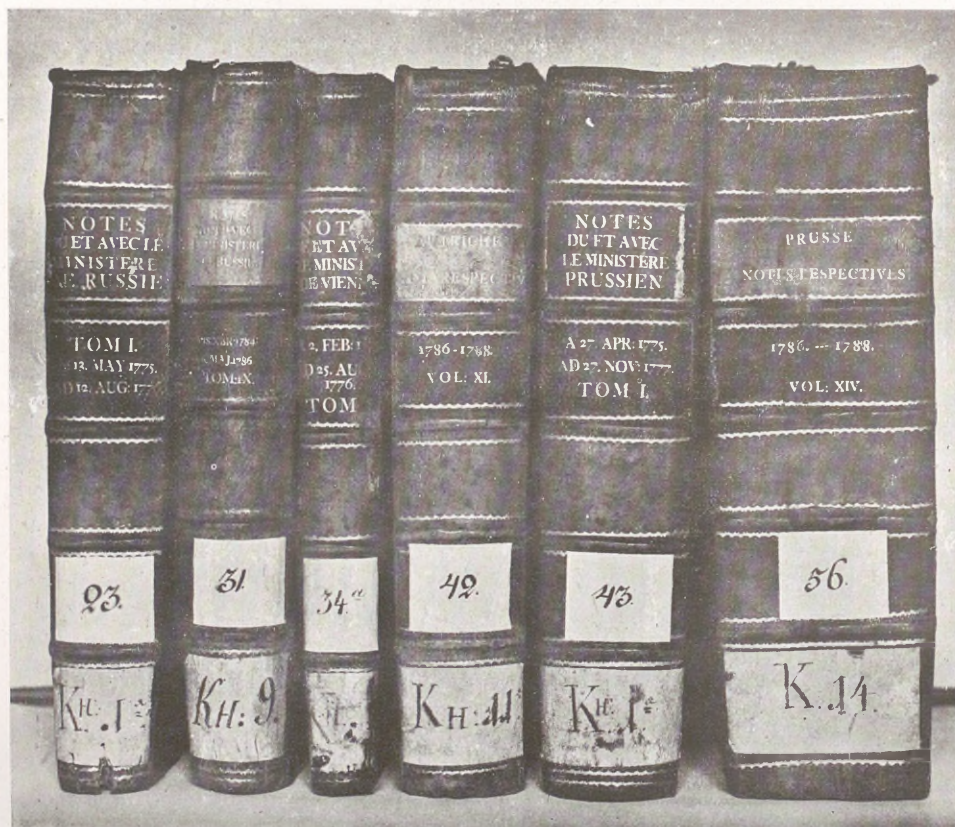
Karta z „protokółu potocznego” Departamentu Interesów Cudzoziemskich Rady Nieustającej.

Feuille du „procès-verbal courant” du Département des Affaires Étrangères du Conseil Permanent.

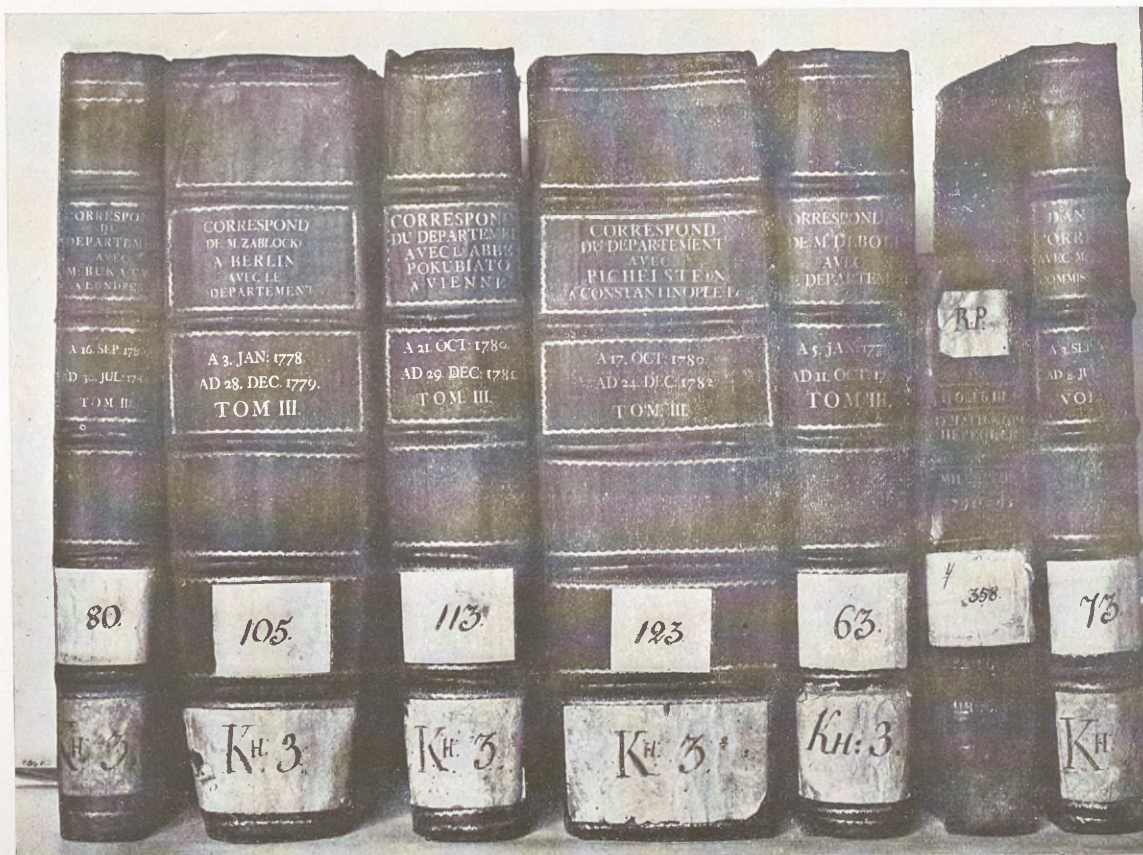
Korespondencja Departamentu Spraw Zagranicznych Rady
 i królewskiego gabinetu do ekspedycji zagranicznych była obfita.
 Correspondance du Département des Affaires Étrangères
 du Conseil et celle du Cabinet Royal pour les expéditions
 à l'étranger. Elle était abondante.

TABLICA XII. ILUSTRACJA 1

AKTA NOWOCZESNE — ACTES MODERNES TABLEAU XII. ILLUSTRATION 1

Zbiór korespondencji z przedstawicielami mocarstw — Recueil de correspondances avec les représentants des
 rozbiorowych w Warszawie. États co-partageants à Varsovie.

Zbiór korespondencji z placówkami: londyńską, berlińską, wiedeńską, konstantynopolitańską, petersburską, haską (oprawiona w Rosji) i z komisarzem polskim w Gdańsku.

Recueil de correspondances avec les agences diplomatiques à Londres, Berlin, Vienne, Constantinople, St. Petersbourg, La Haye (relié en Russie) et avec le commissaire polonais à Gdańsk (Dantzic).

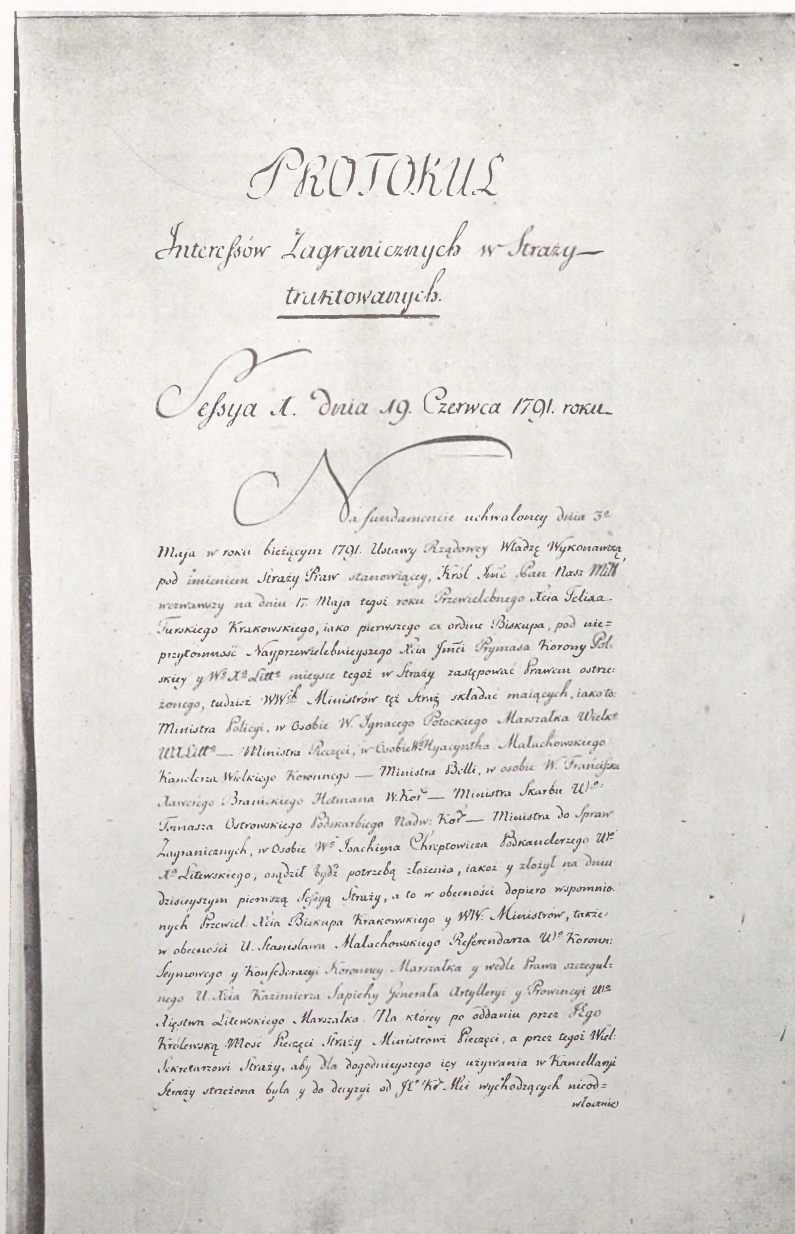
Sejm czteroletni zniósł Radę Nieustającą, a Konstytucja 3 maja ustanowiła gabinet ministrów pod nazwą Straży Praw.

La Diète de Quatre Ans abrogea le Conseil Permanent; la Constitution du 3 mai institua un Conseil des Ministres sous le nom de „Garde des Lois”.

TABLICA XIII. ILUSTRACJA 1

PO 3-IM MAJA — APRÈS LE 3 MAI

TABEAU XIII. ILLUSTRATION 1

Karta tytułowa „Protokółu Interesów Zagranicznych w Straży traktowanych”. Page titulaire du „procès-verbal des Affaires Étrangères” traitées à la „Garde des Lois” (Straż).

Maj.	
Dzień 19. Maja	
Amirała J. Henniga w Gdańsku.	Przy zgrupowaniu do Floty ekspedycyjnej, przelane J. Hennigowi wiadomości o nominacji J. Podkanulskiego Chępczowicza Ministrem do Interwencji Zagranicznych w Strazach.
Dzień 20. Maja	
Ekspedycje —	Odebrane Ekspedycje: z Madrytu pod dniem 11. y 19. kwietnia. z Rzymu 28. z Londynu 29. z Paryża pod dniem 2. z Kagi 6. z Kopenhagi 7. z Wiednia 14. Maja
Dzień 21. Maja	
Amirała Ministrów w Warszawie rozgłaszających.	Rozsłane listy Ekspedycyjne do wszystkich Ministrów Zagranicznych w Warszawie Rozgłaszających, z wiadomością o nominacji J. Chępczowicza Podkanulskiego Ministrem do Interwencji Zagranicznych.
Ekspedycje —	Odebrane Ekspedycje: z Petersburga pod dniem 10. z Danii 14. Maja
Nota Komisji o zarządzeniu w Sztokholmie przebiegającej do piątku w kwaterach.	Odebrana Nota od Komisji o zarządzeniu w Sztokholmie, iżby dwóch Magistrów uniwersyteckich, a także pod zarządzeniem Komisji o zarządzeniu.
Ekspedycje —	Przesłane Ekspedycje: do Berlina — Wiednia — Kopenhagi — Drżyna — Londynu — Madrytu — Sankt Petersburga — Rzymu.
Dzień 22. Maja	
Tego dnia nie było nic do zapisania.	
Dzień 23. Maja	
Ekspedycje —	Odebrane Ekspedycje: z Moskwy od J. Konsula Łoboskiego pod dniami 2. kwietnia — z Londynu z Sztokholmu } pod dniami 6. Maja z Paryża.

Karta z dziennika „gabinetu do ekspedycji zagranicznych” Straży.

Feuille du journal du „Cabinet pour les expéditions à l'étranger” de la „Garde”.

Karta tytułowa jednego z pierwszych na świecie kodeksów dyplomatycznych, wydawanego w Wilnie od r. 1758.

*Frontispice d'un des premiers codes diplomatiques,
publié à Wilno à partir de 1758.*

Dyplomacja Polska
W i e k ó w D a w n y c h.

SPIS ILUSTRACJI.

	<i>Str. Page</i>
1. Pieczęć Króla Władysława Jagiełły	
TABLICA I. ARCHIWA KORONNE	
1. Inwentarz Kromera („Brandenburgica“)	3
2. Inwentarz 1730 (indeks)	4
3. Kontrahenci Polski (mapa)	5
TABLICA II. LENNICZY POLSKI	
1. Hold Mołdawski 1393.	6
2. Hold Besarabski 1396.	7
3. Komisarze do Prus	9
4. Apelacje Pruskie	10
5. Lembork i Bytów	11
6. Hold Kurlandzki 1649 (z Kodeksu Dogiela)	13
TABLICA III. UNJE	
1. Unia „Krewska“ 1385.	15
2. Hold Książąt Litewskich	16
3. Hold Książąt Wołyńskich	17
4. Hold Księcia Kijowskiego	18
5. Inkorporacja Podlasia 1569.	19
6. Inkorporacja Wołynia 1569.	20
7. Inkorporacja Ukrainy 1569.	21
8. Unja „Lubelska“ 1569.	23
9. Unja z Prusami 1454.	24
10. Unja z Inflantami	27
TABLICA IV. DOKUMENTY POLSKIE	
1. Najdawniejszy dokument polski z 992 roku (zagubiony)	28

L'ancienne
D i p l o m a t i e P o l o n a i s e.

LISTE DES ILLUSTRATIONS.

Sceau du Roi Ladislas Jagiello

TABLEAU I. ARCHIVES DE LA COURONNE.

1. Inventaire de Kromer („Brandenburgica“)
2. Inventaire de 1730 (Index)
3. Parties contractantes avec la Pologne (Carte géographique)

TABLEAU II. VASSAUX DE LA POLOGNE

1. Hommage de la Moldavie 1393
2. Hommage de la Bessarabie 1396
3. Commissaires pour la Prusse
4. Appels Prussiens
5. Lauenburg et Bytów
6. Hommage de la Courlande 1649 (d'après le Code de Dogiel)

TABLEAU III. LES UNIONS.

1. Union de Krewo 1385
2. Hommages des Ducs de Lithuanie
3. Hommages des Ducs de Volhynie
4. Hommage du Duc de Kieff
5. Incorporation de la Podlachie 1569
6. Incorporation de la Volhynie 1569
7. Incorporation de l'Ukraine 1569
8. Union avec la Lithuanie dite „de Lublin“
1569
9. Union avec la Prusse 1454
10. Union avec la Livonie

TABLEAU IV. ANCIENS DOCUMENTS
POLONAIS.

1. Le plus ancien document polonais de l'an 992
(égaré)

2. Najdawniejszy zachowany oryginał. 1085 rok.	29
3. Traktat z Portą Otomańską 1670 (fragment)	39
4. Traktat z Portą Otomańską 1670 (całość)	31

TABLICA V. KSIĘGI KANCELARJI

1. Metryka Koronna	32
2. Metryka Litewska	33

TABLICA VI. RACHUNKI

1. Wydatki na posłów zagranicznych (oprawa)	34
2. Złote Runo 1601.	35
3. Poseł francuski	36
4. Poseł moskiewski	37

TABLICA VII. PROTOKÓŁ DYPLOMATYCZNY

1. Protokół dyplomatyczny	38
2. Ceremonjał posłuchania	39
3. Narodziny cesarzewicza	40
4. Żałoba po Ludwiku XVI.	41

TABLICA VIII. DOKUMENTY OBCE

1. Traktat z Danją (XV wiek)	42
2. List Chana Tochtamysza 1392.	43
3. Traktat »Wiedeński« z 1515.	44
4. Traktat »Polanowski« z Moskwą 1634	45
5. Traktat z Portą Otomańską z 1624 (fragment)	46
6. Traktat z Portą Otomańską z 1624 (całość)	47
7. Traktat »Grzymułtowskiego« z Moskwą 1686	48

TABLICA IX. NIEUDAŁY ARBITRAŻ

1. Zgoda Polski na arbitraż 1412	49
2. Zgoda Zakonu Krzyżackiego na arbitraż 1412	50
3. Nieprzyjęcie wyroku przez Zakon Krzyżacki 1412	51

TABLICA X. PRZEDMURZE CHRZEŚCIJAŃSTWA

1. Królewicz Władysław kanonikiem	52
2. Teatr amatorski w Rzymie	53

2. Le plus ancien document original de l'an 1085.
3. Traité avec la Porte Ottomane 1670 (fragment)
4. Traité avec la Porte Ottomane 1670 (ensemble)

V. REGISTRES DE CHANCELLERIE.

1. Chancellerie de la Couronne (Metryka Koronna)
2. Chancellerie de la Lithuanie (Metryka Litewska)

TABLEAU VI. COMPTES.

1. Dépenses pour les ambassadeurs étrangers (reliure)
2. Toison d'or 1601
3. Ambassadeur de France
4. Ambassadeur de la Moscovie

TABLEAU VII. ÉTIQUETTE

1. Le cérémoniel
2. Audiences
3. Naissance du fils de l'Empereur
4. Deuil après la mort de Louis XVI

TABLEAU VIII. DOCUMENTS ÉTRANGERS.

1. Traité avec le Danemark du XV s.
2. Lettre du Khan Tochtamysz 1392
3. Traité dit „de Vienne“ 1515
4. Traité de Polanów avec la Moscovie 1634
5. Traité avec la Porte Ottomane 1624 (fragment)
6. Traité avec la Porte Ottomane 1624 (ensemble)
7. Traité avec la Moscovie dit „Traité de Grzymułtowski“ 1686

TABLEAU IX. L'ARBITRAGE MANQUÉ

1. Consentement de la Pologne pour l'arbitrage 1412
2. Consentement de l'Ordre des Chevaliers Teutoniques 1412
3. Non acceptation du verdict par l'Ordre des Chevaliers Teutoniques. 1412

X. REMPART DE LA CHRÉTIENTÉ.

1. Prince Ladislas recevant la qualité de chanoine
2. Théâtre d'amateurs à Rome

3. Prośba cesarza Leopolda o pomoc przeciw
Turcji z 1683. 54

4. Po odsieczy Wiedeńskiej 1683. 55

5. Wenecja w »Lidze Świętej« 56

TABLICA XI. REFORMY PRZED 3 MAJA 1791

1. Plenum Rady Nieustającej 57

2. Anneksy 58

TABLICA XII. AKTA NOWOCZESNE

1. Departament Spraw Zagranicznych Rady Nie-
ustającej 59

2. Korespondencja Departamentu i Królewska 60

3. Korespondencja z placówkami 61

4. Szyfr 62

TABLICA XIII. PO 3 MAJA 1791

1. Straż Praw 63

2. Gabinet do Ekspedycji Zagranicznych 64

TABLICA XIV. POLSKI KODEKS
DYPLOMATYCZNY Z XVIII. W.

1. Karta tytułowa Kodeksu Dogiela 65

3. Prière de secours contre la Turquie adressée
par l'Empereur Leopold I 1683

4. Après la délivrance de Vienne 1683

5. Venise et la S-te Ligue

XI. RÉFORMES AVANT LE 3 MAI 1791

1. Séance plénière du Conseil Permanent

2. Annexes

TABLEAU XII. DOCUMENTS MODERNES

1. Département des Affaires Étrangères du Conseil
Permanent

2. Correspondance du Département et du Roi

3. Correspondance avec les agences diplomatiques

4. Chiffres

TABLEAU XIII. APRÈS LE 3 MAI 1791.

1. Garde des Lois

2. Cabinet d'Expédition Étrangère

TABLEAU XIV. CODE DIPLOMATIQUE
POLONAIS DU XVIII SIÈCLE

1. Frontispice du Code de Dogiel

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

"RUCH"
Cena sprzedaży

30 00

Polskie Towarzystwo
Księgarni Kolejowych
"RUCH"
Spółka Akcyjna

2898/
3

